

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

20. ct

EP1330

Perfumeu vos amb LOCIONS de "MYRURGIA"

Calvicies-Caspa-Caida del CABELLO

CAPILAR AMERICANO

del famoso especialista Dr. MEZQUIDA. — ¡Éxito grandioso! — Tratamiento médico. «Américán Clínica», Plaza Buensuceso, 2, pral., BARCELONA. — Limpio. Agradable. Higiénico. Informes gratis por escrito si remiten sello. En droguerías y farmacias, 6'50 pesetas frasco

De nostra serie d'hommes desgraciats
per no conèixer els

Capillos ROSYAL'S

El substitut ideal dels embenatges

Acabada la instal·lació de noves màquines per a la elaboració dels sol·licitats CAPILLOS PER A LES VACUNES, així com de les CAPSES SURTIDES PER A LES FAMILIES, podem ja oferir als senyor metges i al públic en general

ESTOIG ESPECIAL PER A LES VACUNES amb tres Capillos del número 14.	50 cèntims
CAPSETES SURTIDES PER A FAMILIES amb 10 Capillos dels números 2, 3, 4, 13 y 14.	1 pesseta
CAPSETES amb 12 Capillos d'un sol model amb qualsevol dels números 2, 3, 4 ó 13	1 pesseta

DEMANEU-LOS A TOTES LES FARMACIES

DIPOSITARIS: Vicente Ferrer y C.^a— Hijo de J. Vidal y Ribas—
M. Dalmau y Oliveres — Sociedad Anónima Clau-
solles — Pedro Homet y José Segalá.

Marquillas

de Ahorro

Doméstico

GRAN CONCURSO
Valiosos Regalos
Grandes Premios

DETALLES PRÓXIMO NÚMERO

Bazar de la Unión

ÚTILS PER A ESCRITORI
IMPRESSIONS COMERCIALS

Carrer de la Unió, 3-Barcelona

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

NÚM. 2036 — ANY XXXX
BARCELONA 4 DE GENER DE 1918

PERIÓDIC HUMORÍSTIC IL·LUSTRAT
10 CÉNTS. — ATRASSATS: 20

AQUEST NÚMERO 20 CÉNTIMS

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola.—Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Fòra de Barcelona:
Espanya, trimestre 3 ptes. : Estranger, 5

CAP D'ANY MERCANTIL

EL BALANÇ

L' balanç decap-d'any és per a la nostra dependència mercantil el resum de totes i cada una de les diàries poes de sol: és una suma de caps de setmana i un fi de mes multiplicat per dotze: és un *cierre* qual definitiu, de poca durada, doncs l'obertura és sempre el primer illuns que vé després del *cierre*.

—Un dia d'aquests passarem balanç— diu el *principal*, sense donar-hi importància, però des d'aquell moment, l'escriptori, el magatzem, la botiga, la fàbrica i la sucursal, cobren una activitat que els es veu en aquests dies i en alguns altres a les hores d'aplegar.

*
**

Tot-hom s'esmola i tothom esmera. El *Borrador* passa al *Diari* i quasi sense pendre *asiento* va al *Major*. Els *efectos a cobrar* es cobreixen damunt de tot; els *efectos a pagar* es paguen, sigui en sigui; les existències es compten i es recompten; l'arqueig és continuat; els *gastos* menors s'estronquen; els *gastos* generals es salden; el llibre de *Facturas* es ressa; el «Comptes corrents» s'extracta corrents i de pressa; les baixes es donen d'alta, les pugues es donen de baixa, encara que no ho sembli, i el tenedor de llibres, apitè de l'escriptori, tenint el de Caixa a l'una mà i el de *Ventas* a l'altra, va repetint maquinalment la sentència immortal, base de la *partida doble*, que diu sense eunisme: «*Quien recibe debe*». Mentrestant l'*Haber* passa a *debe* i el *Debe* a l'*Haber* sense el més lleu entrebanc, sense un titubeig, ni un lapsus, ni un topo, ni una errada.

Les xifres arrenclerades esperen l'operació matemàtica que les ha de resumir i tot-ho suma, al magatzem i a l'escriptori, com un sol home que sumés. El balanç de

cap-d'any és una suma de sumes. ¡Es una *sumanta!* Per ordre i amb ordre, en columna tancada, sense sortir-se de les *casilles* passen pels ulls dels sumadors, interessos i *descuentos*, capital i beneficis, efectes i desafectes, càrreges i *abonos*, *saldos* i entregues a compte, crèdits i deutes, *giros* i *quebrantos*, entrades i sortides, *cobros* i *pagos*, ganancies i pèrdues...

Tot classificat, tot justificat, va d'una columna a l'altra, s'arrellera per categories amunt i avall per ordre de batalla, que és ordre de suma, i queda convertit a la fi del *Major* voluminós i atapeït, en una quantitat o dugues que no les sab llegir tot-hom. El principal s'hi posa les ulleres; el tenedor de llibres ja les portava de fa temps.

Quan sembla tot comptat i debatut, apareix un *Suma* y *sigue* inesperat que, girant full, correspon a un cerimoniós *Suma anterior* escrit en *redondilla*, advertint que aquell devassall de numeració duraria fins l'infinit, si no vingués Cap-d'any, època de balanç, temps d'aclarir conceptes, hora de concretar sumes i de recollir lo que sobri, després de tapar forats.

Talment el pagès a qui no ens descuidarem de donar cols recull a l'istiu els fruits dels seus conreus, el comerciant per Cap-d'any compta els beneficis dels seus treballs i, tot cobrant-los íntegrament, refresca la qüestió social, de la qual nosaltres ens abstindrem de parlar, perquè ja n'hi ha que ho fan sense resoldre-la.

*
**

I així s'acaba l'any mercantil, doncs sense el balanç no s'acabaria. El present, tindrà a Barcelona un final magnífic i els balanços seràn una sorpresa, per més que la febreta mercantil puja per enters des de que la guerra europea ens ha tornat a recordar el vell aforisme que diu: «Bona pluja, bon sol i guerra a Sebastopol». La guerra fa fer als comerciants barcelonins el miracle del pa i els peixos. La *demanda* sobrepuja a l'oferta i, tant ne vull tant te'n daré, per a tots n'hi ha mentres ho paguin.

El cambalatge és formidable i els balanços sorprenen als propis *balancejadors* que han de repassar les sumes de cap i de nou, perquè puguen tant que sembla talment com si les haguessin sumades d'esma, a base de que ben barrejats surten a catorze o que set i vuit fan més. Però no: les sumes són exactes; els resultats clavats i la Caixa del *principal* respònd seriosament de lo que els números canten.

Si la Repartidora fós la Repartidora i no un enganyapagosos, aquest any, després del balanç, el «Centre Autonomista de Dependents del Comerç», hauria de tancar portes per manca d'elements o hauria de canviar el títol.

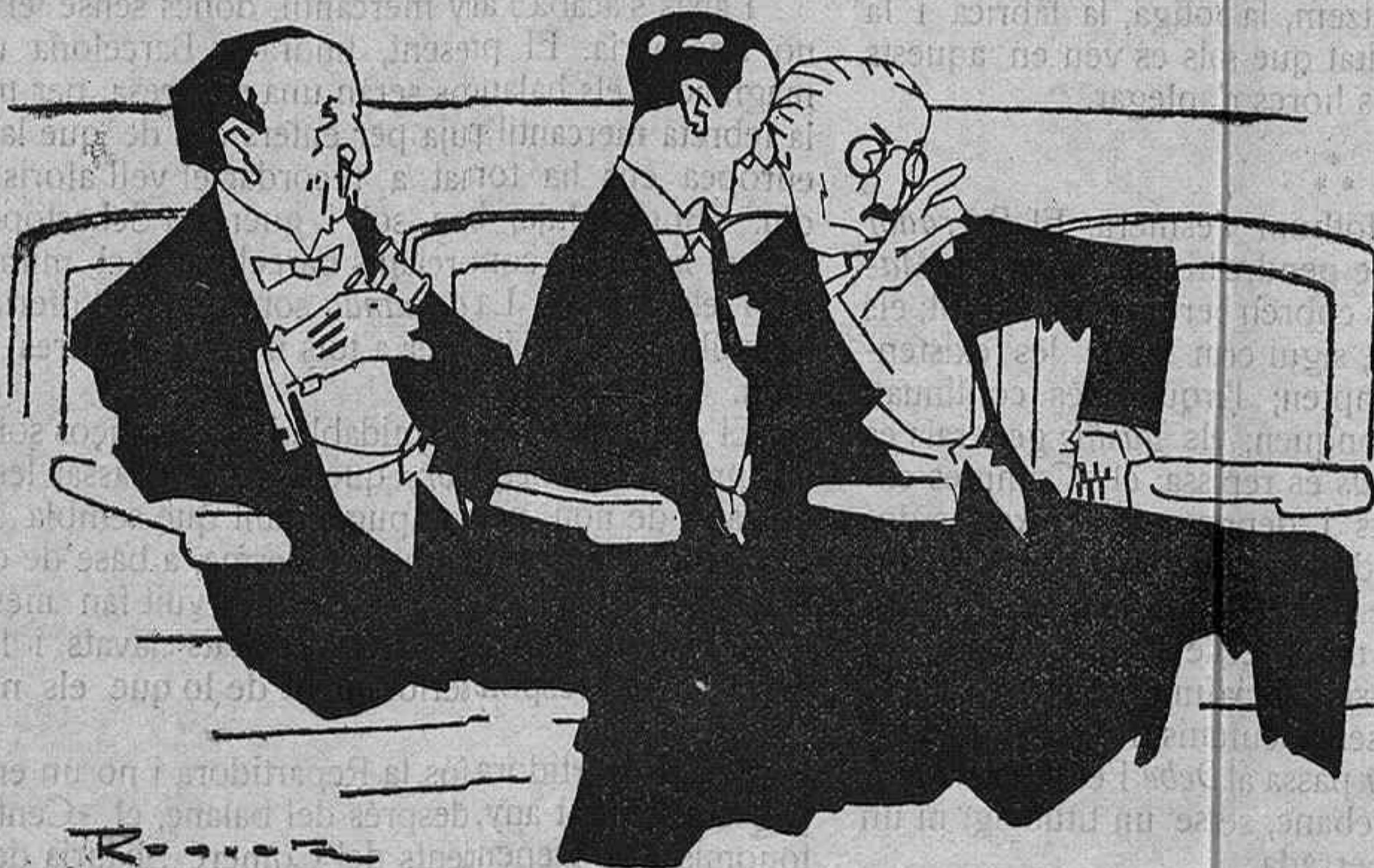
F. CAMPS MARGARIT

PARROQUIA DE TEATRE

—I totes les senyorettes de Barcelona són tan guapes com vostès?
— Això no li sabriem dir. Nosaltres només eis fixem amb els joves.

—A mi no em sentireu parlar malament de ningú.
—Es veritat; com que només sabí parlar de tu!...

—T'has fixat que és bèstia això que canta aquesta xicota?
—Bé!... Com que va tan ecotada, no s'entén.

En Periquet

En Periquet és un xicotot molt *espavilat*.

Mireu si ho és, que sa mare, la *Xica* (venedora de tocino de Santa Caterina), no ha volgut que el seu bordegaç *eclipsés* el talent del mestre i l'ha pogut col·locar, mitjantsant l'*influència* d'un ordenança, de mig meritori en una agencia de canvi i borsa de la Rambla.

Ja tenim an el *borsista* ficat dintre del despatx i que per *espavilat* no li deixen fer altra cosa que escombrar, espolçar i buidar les papereres...

Presumeix la encarcarada brusa que la *Xica* (sa mare) li ha comprat, com un capità general l'uniforme.

No cal dir que aquesta brusa (com totes les dels meritoris *novicis*), li vé gran. Però, gran o justa, és una brusa; és un *honroso uniforme* per a el noi de la *Xica*.

—Periquet!—li diu de sobte el caixer bo-i allargant-li uns plecs.—Treu-te la *sotana*, que t'arribaràs fins als Bancs de la Plaça de Catalunya a deixar-hi aquestes notes.

—Molt bé—contesta En Periquet, tot content, com si li encarreguessin una missió diplomàtica a Kut-schin-ton. I vestint-se tot depressa, amb la corbata a *garbí*, surt corrents cap a la Plaça de Catalunya.

El nostre mig meritori no trigà gaire en tornar.

—Què?—li preguntà el caixer, esguardant-lo per dalt de les ulleres—ja has repartit els sobres?

—Sí senyor—diu En Periquet.—I per cert que per deixar-ne en un dels bancs, he fet aixecar a quatre persones que estaven prenent el sol...

—.....!

V. RAFART MARÍ

Les teories de la Pilar

AVIEM quedat amb En Ricard de trobar-nos al *Pompeya* i ajassat a la otomana de un d'aquells avant-palcos que poden a salonet de bordell, esperava al meu amic.

Un capet ros, una mena de nina de celuloide, aparegué a la porta del palco, i uns ulls blancs em miraven amb curiositat.

—Que destorbo?

—No, noia. Ja pots entrar.

—Doncs, amb el seu permís, passaré al palco per a veure ballar a *La Crisàlida*, que avui debuta.

—No, maca. Sèu i prova d'esvahir aquest fàstic de que estic apoderat.

Als deu minuts ho havia lograt la Pilar. Tenia divuit anys, una conversa interessant i original. Era maca i alegre. Parlant del amor i de l'alegria de viure, sostenia teories, filles d'una candorosa malícia, que'm sorprenien i me'ncantaven.

En Ricard no va comparèixer. La conversa va continuar durant més de tres hores; el resultat fou que vàrem sopar junts i que la Pilar va inscriure'm en la llista de les seves millors amistats.

L'amic oficial de la Pilar era un minyó de trenta anys, bon xicot, molt ric i completament quinto en els afers de la galanteria. Cobria totes les necessitats de la Pilar, satisfèia tots el seus capricis, no planyia els diners per a tenir-la contenta i, naturalment, ella el corresponia tractant-lo a puntades de peu i parlant d'ell despectivament, queixant-se amb aquell llenguatge de *café-concert* que tan li esquèia, de que era un *raca*, un *patós* i un *pavero*.

Un dia la vaig trobar indignada contra el pobre Tomàs. Quasi plorava de rabia.

—Però, què t'ha fet?

—Es un avaro! Figure't que ahir va negar-se a comprar-me un anell de setze pessetes.

—De debò?

—De debò: ja ho veus. Passavem pel carrer de Fernando i a l'aparador de can Carreras hi vaig veure un anell senzill, amb una pedra de no sé què, que tenia de relleu un capet de dona. Va empenyar-se en que allò era de mal gust i va preferir comprar-me aquest. Figure't!

I al dir-me això, amb accent tremolós d'indignació, m'ensenyava un anell preciós de brillants que costava almenys dues mil pessetes.

—Però, dona, aixís encara hi has guanyat.

—Que m'expliques a mi! Defense'l si goses. És o no és veritat que s'ha negat a comprar-me un anell de setze pessetes que m'agradava?

—Sí, però.....

—Què però, ni què romanços! És un meçquí, és un avaro.....

I, saltant-me al coll, afegí:

—Quina diferencia amb tu, tan generós, tan després, tan.....

Jo mai li havia donat cap diner ni li havia fet cap regalo. Unicament cada dia li feia portar un ram de flors que'm costava tres rals i un de propina al qui li duia.

Tot d'un plegat la Pilar va enamorar-se de debò d'un xicot de vint anys, romàntic, apassionat, somniador. Ell la estimava amb deliri i ella va entregar-se a la nova passió amb la fúria dels seus divuit anys esbogerrats.

El pagano va pendre paciència, mitg creient-se a la Pilar que li assegurava que aquell jove era un cosí de fóra que estudiava a Barcelona. Jo rebia a estones les confidències de la Pilar, que'm jurava matar-se si renyia amb el seu Niolet. Quan volia ponderar-me la passió que pel Niolet sentia, apretava els seus llavis contra els meus i m'abraçava ardentment, donant-me un goig que mai havia trobat en ella en temps normals.

Un dia va pregar-me que la portés a dinar a Miramar. Va estranyar-me el caprici, poc avesat a que'm demanés altra cosa que flors i petons.

—Quin dia vols anar-hi?
 —Demà a les onze en punt del matí.
 —A les onze justament?
 —O a les onze i cinc minuts; com tu vulguis.
 —No, no. A les onze. No vull regatejar-te aquesta eternitat.

Al dia següent, a l'hora convinguda, un auto ens dúia al peu de la escala de Miramar.

Vàrem esmorzar, i erem tot just a mig xampany, quan, aixecant-se la Pilar i agafant-me pel braç me diu:

—Porte'm a donar un passeig per aquí al defora.

I ben agafada del meu braç va fer-me passar per davant del saló gran, on hi havia una colla que celebraven un àpet.

De sobte la Pilar deixa el meu braç i fuig corrent, ficant-se al menjadoret on esmorzavem.

—Què tens? Què't passa? Perquè fuges?

—Ell és allà dins que dina i m'ha vist.

—Qui?

—En Niolet. Anem-se'n. Ja t'ho explicaré.

Vaig pagar i vam sortir de Miramar. A la porta del saló gran hi havia en Niolet, blanc com un paper, tremolós, que'ns mirava al passar amb ulls de desesperació.

Quan forem dins l'auto, la Pilar va dir-me tranquil·lament:

—Ho he fet exprofés. Sabia que avui havia d'anar a dinar amb uns amics i he volgut donar-li aquet disgust.

I afegí, mirant-me innocentment i donant a ses paraules aquell tò de candidesa que la feia adorable:

—Noi, no vull que deixi d'estimar-me! Ja t'he dit alguna volta que si'm deixés me mataria. L'estimo massa per a resignar-me a perdre'l.

Vaig mirar-la, no entenent aquell jeroglífic i tement pel seny de la Pilar. Ella va comprendre que jo anava d'esma i va clavar-se a riure.

—Noi, que ets tonto! ¿Que no veus que si com fins ara tot va com una seda, an En Niolet començarà a invadir-lo el fàstic? Amb el disgust d'aquest mig dia i les raons que tindrem aquesta nit ja veuràs quin refermament en nostra passió.

Ho vaig comprendre tot. La Pilar posava en joc una de les seves originals teories. Vaig dir-li, besant-la carinyosament:

—Noia, ets admirable, però no't permeto que'n aquests jocs m'utilitzis mai més de *mingo*.

*
**

Al cap de poc temps la Pilar va deixar an En Niolet, avorrida de que aquell bon xicot li fós tan fidel. Ademés feia poc temps que havia conegut a un *americano* vell i repugnant i, segons me deia n'estava bojament enamorada.

—Vols dir que l'estimes?

—Com una torta. I mira, m'ha proposat casar-nos i anar-nos-en a l'Argentina. Jo li he dit que sí.

—Però no és més ric En Tomàs?

—Molt més, ja ho crec.

—I En Pancho té més anys ell sol que En Tomàs i En Niolet plegats.

—Ja hi pots afegir els teus. Per això m'hi caso.

—Una nova teoria de les teves?

—Sembles tonto del cap. En Pancho té prop de vuitanta anys i, si m'ho proposo, amb quatre dies l'envio al «cân Tunis» de Buenos Aires. Allavors no necessitaré que sigui ric *fulano* o *sutano*, sino que seré jo la rica.

—I allavors encara em voldràs?

—Allavors en loc d'ésser un caprici teu, tu seràs un dels meus caprics.

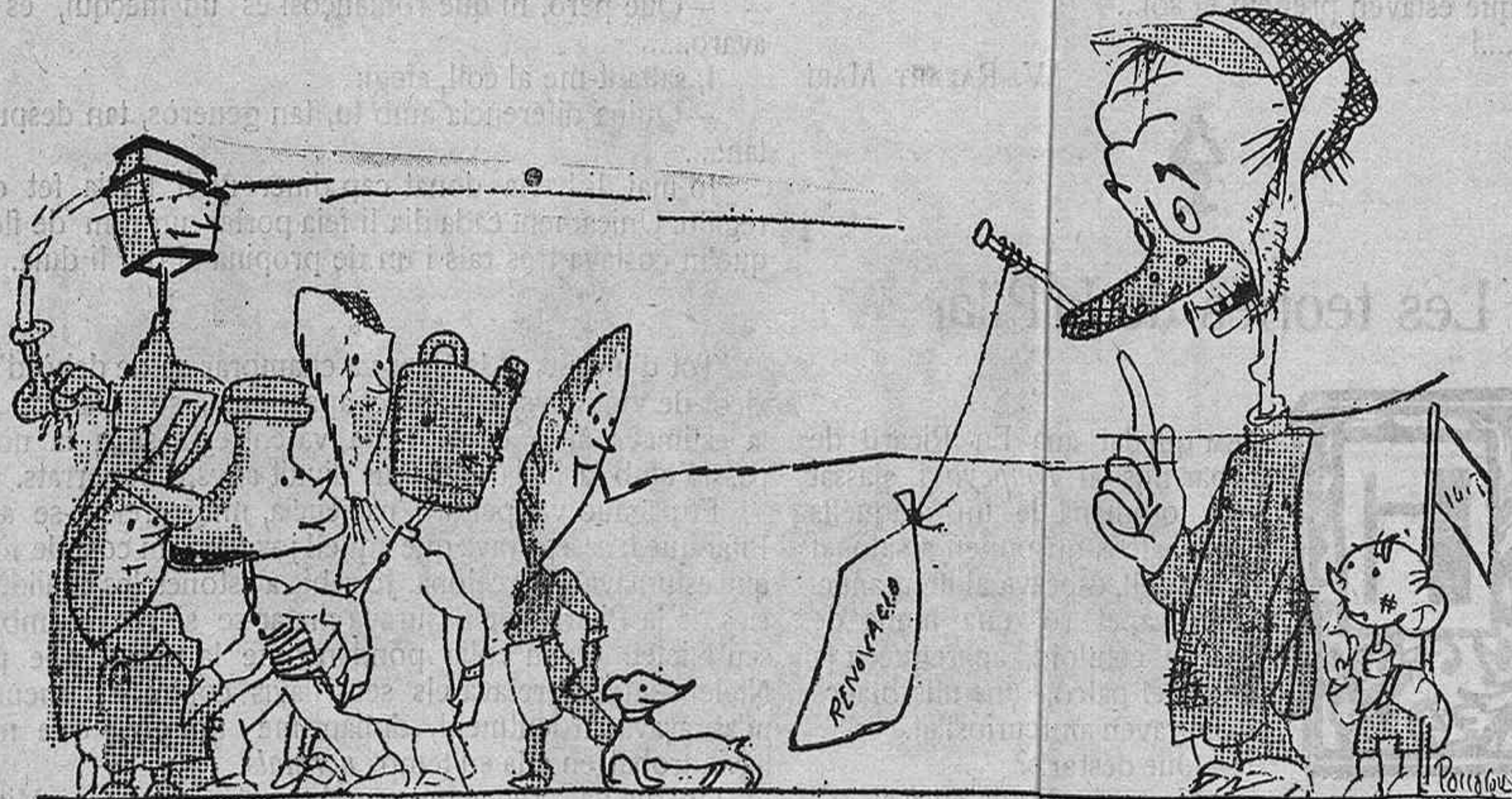
—Gracies; passó.

—Com vulguis. De mal agraits l'infern n'és plè.

*
**

Certament la Pilar tenia teories originals. Emprò s'ha de confessar que devien tenir un fonament sòlit, ja que practicant-les aquella pecadora ingènua és avui una viudeta rica, fresca alegre, que juga i es diverteix amb uns quants adoradors.

JEPH DE JESPUS

EL GRAN INOCENT

—Veieu?... Abans, la ufa, me la posaven a l'esquena. Ara ja s'atreveixen a penjar-me al nas.

Elogi de la borsa de paper

(Conferència)

Senyores, senyors:

Tots quants teniu l'amabilitat d'escoltar-me, sabeu que s'han fet lloances d'una pila de coses. S'ha fet l'elogi de la pluja, de les flors, d'un camp llaurat, l'elogi de la poesia—que ja és elogiar—de la paraula, i fins, senyors, encara que sembli mentida, s'han arribat a fer elogis d'algun regidor.

En canvi, mireu lo que són les injustícies humanes, ningú s'ha cuidat mai de lloar una cosa tan senzilla, tan útil, tan humil, tan precisa, com és la borsa de paper, *vulgo* paperina.

I dec advertir a la selecta concurrència que jo no en sóc fabricant. No, senyors, no tinc aquest gran honor, però en canvi m'he dedicat molts anys a estudiar l'ètica, la psicologia, la lògica i l'idiosincràsia d'aquesta encertada aplicació del paper, i us dic ben alt i us afirmo resoltament que molts homes que ocupen un lloc elevat en algun monument públic, tenien el cap més buit que una paperina (buida s'entén).

L'article que ens ocupa és mereixedor de tenir la seva «Historia de la paperina a través dels segles» i fins el seu museu; podeu estar ben segurs de que seria força curiós i interessant; perquè dintre la vida de la paperina com dintre l'humanitat, hi han classes socials que poden resumir-se a tres categories: Democràcia, Classe mitja i Aristocràcia. Estudiem-les superficialment.

Formen el primer agrupament, l'humil paperina de paper de diari que's fabrica personalment el graner per a vendre-hi vèsses, escaiola, blat-de-moro, etc.; la paperina de paper d'estraça, usada per a posar-hi sal, blanc d'Espanya, farina, fideus, betes, macarrons, encara que per a això últim, resulten sempre insuficients; i la grossa paperina groga, groixuda, resistent, capaça de contenir deu quilos de patates, que vé a ésser lo que podríem dir-ne els «descarregadors del moll» de la classe.

El segon agrupament, la Classe mitja, la formen la majoria de les restants paperines de tamany *natural*, que al omplir-les de cigrons, de mongetes, de sucre, d'arroç o de drogues, puguen quadrades, fornides i encara regalen un troç de paper per a que els hi tapin el cap amb una barretina.

Aquestes borses, en general, acostumen a ésser decorades amb dibuixos d'estil modernista i unes lletres que amb tinta blava o verda diuen: «La Flor de Mayo», «La Proveedora», «El Tulipán», «La Sancelonense», etc.

I per fi, formen l'Aristocràcia, les fràgils i planes paperines de neules, que surten a *estiuajar* per Nadal, plenes de canutets saborosos i trencadiços; les elegants borsetes de cafè, de papers de colors amb doble fondo platejat; les petites paperinetes de caramel·los, atmetlles torrades i pinyons; i com a categoria més elevada, l'elegant borseta de mil formes, tamany i colors, capritxosa, atractiva, evocadora de memorables aconteixements, la borseta plena de confits i bombons de xocolata, que reben com a recort d'unes noces o d'un bateig.

Senyors, i en especial senyores: ¿qui davant d'un de aquests temptadors obsequis no s'ha sentit lleminer? Qui no ha tingut desitjos d'acabar-se en una hora el seu contingut? Qui no ha trobat que es buidava massa depressa?

No vull fatigar-vos més ni fer-vos dentetes; acabo, però abans tenim de descobrir-nos davant de la borsa de

paper, que mateix serveix per a embolicar que per a fer-ne un fanal de carretó, que per a espantar a les veïnes del cel obert, al inflar-la i fer-la petar d'un cop de mà.

La paperina serveix per a tot. Posem el seu nom als núvols, posem-lo ben amunt, fem-ne un elogi ben eloqüent, que a més de complir un deure de gratitud, farem entrar als aficionats al vi més ganés d'agafar-ne alguna. He dit.

FRANCESC RIBERA I FONT

— Ja sé perquè els químics, de l'aigua, en diuen H₂O. En diuen H, perquè és *humida*; 2, perquè és de «*Dosrius*»; i O, perquè és *orrorosament dolenta*, comparada amb l'aiguarent.

Amor... mullat ⁽¹⁾

Lema: Carretera enllà...

Núvols negres que menacen
vent i pluja i llamps i trons,
prou fan corrre als quins s'atrassen,
i furients com autos, passen
carretera enllà els minyons.

Sols es veu quedar-se enrera,
sense capficar-se en res,
a una nena... joganera,
que segueix la carretera
bo-i parlant amb son promés.

Que s'estimen, s'endavina
sols veient-los d'un troç lluny...
Bufa el vent... fuig la boirina,
i, després de pluja fina,
cauen gotes com el puny.

—Oh, com plou!—diu la donzella.
—Oh, com plou!—diu el donzell.
I parlant-se a cau d'orella,
van fent via la parella,
folls d'amor... i el nas vermell.

Si ella està ben roja i grassa,
ell n'està ben magre i groc,
i per no cansar-se massa,
si ella no dona una passa,
ell no dona un pas, tampoc.

—Oh, la pluja com ens mulla!
diu la nena al seu promés.

—Posem's sota d'una fulla,
que aquest temps l'amor embulla
i no'ns deix parlar de res.—

Morts de fret, per la mullena,
un gros foc fan sota un pí,
i posant-s'hi ambdós d'esquena,
d'amor parlen jove i nena,
i ell li diu an ella així:

—Oh, quan siguis tu ma esposa,
i jo sigui el teu... marit,
si el saber no't fa cap nosa,
et diré més d'una cosa
que'n podràs treure profit.

Et diré, ma bella aimia,
paraletes com la mel.
Et diré estrella del dia,
llum... elèctric del tramvia,
i et diré trocet de cel.

Et diré perfum de rosa,
flor de bruc i romaní...
i també et diré, ma esposa,
quan ho siguis, lo que's gosa
tot plomant un colomí.

Tot això et diré, Gertrudis...
Prò, a l'ensem, també et diré,
que'l diumenge, quan te mudis,
no te'm miris ni salutis
al noi xic de càl Farré.

Vull que siguis tota meva,
sens més dot que'l que ara tens,
i veuràn, a casa teva,
que al mateix que Adam i que Eva
vivim frescos... i contents.

Oh, sí!... I mentres cau pausada
l'aigua que'ns esbulla el jòc,
a mes galtes, bella aimada
sento ardenta flamarada
i em convè fugir del foc.

Anem, doncs, ara que amaina
la tempesta impertinent.

Anem, sí, no siguis vaina,
que, avençant com una daina
venen núvols de ponent.

Oh, ja oviro, bella aimia,
de ta casa els finestrals...

En un d'ells hi ha ta tia
i el teu pare i la Maria
que apedreguen els pardals.

Ja'ns han vist. No entenc que'ns diuen
senyalant-nos a tots dos.
Mira els pollastrets, tots viuen.
I com salten!... I com riuen
els conills i el porc i el goç!

Oh, com s'aimen les gallines!
Tu m'estimes també així?

Vaja, deix'e't de pamplines.
Digue'm paraletes fines
que s'acaba ja el camí.

Parla, corre, que'l teu pare
ja ha filat que anem mullats;
i ha posat tan mala cara,
que'm pareix que ja's prepara
per a omplins de disbarats.

No'm contestes?... Quina pena!
Parla!... Digue'm el que tens.

—Nasi, em fa molt mal l'esquena,
i tot és per la mullena,
perquè estic petant de dents!

—Oh, no petis, doncs, m'aimia,
perquè això no ho puc sofrir!
Adéu!... Un petó a la tia...
i aixís que fineixi el dia,
et despulles... i a dormir!

VICENS ANDRÉS LLOBET

(1) Flor natural en els Jocs Florals celebrats a casa meua i presidits per la meua dona.—N, del A.

Els esteparis

QUAN el protagonista d'aquesta veritable història—a qui nomenarem «Viatger» en tot el transcurs d'ella—emprèn el camí cap a l'Estació, el sol cau de pla damunt dels carrers i camins de la ciutat. El paviment d'algún d'aquells s'estova i penseu que, per un moment, poden ésser transportats a qualsevol dels imaginaris inferns del Dant, i fins arriben a sentir temença de

pendre un carruatge al veure com les rodes van deixant dugues vies enfonsades a l'asfalt.

Al arribar el Viatger a un recó on les cases hi posen la frescor de l'ombra desitjada, veu que comença a caminar una d'aquestes conductores velles i atrotinades que nomenem tramvies. Aconseguix que s'aturi i el bon Viatger s'enquibeix per entremig de la gentada que ocupa les plataformes, plenes ademés de maletes, cis-

tells, gàbies i altres coses perfectament molestes. Al començar el camí, la posició no és gens agradosa, car amb els sotracos un senyor que va davant d'ell li clava tot sovint el colze al ventre, i ben bé us diria el Viatger que això li fa veure les estrelles, si no fossin dos quarts de quatre de la tarde. Mes, a còpia de tants sotracos, que més aviat que la *carrozza di tutti dannunziana*, us asseguraria que allò era un carretó sense molles i podrieu creure-ho amb la consciència tranquil·la, els passatgers van anar-se emmotllant els uns als altres. I arribats que foren a les portes de ferro de l'Estació, fins s'hi havien acostumat i tot a l'incomoditat d'aquell petit viatge.

Quan arribà el tren, el Viatger s'instal·là en un compartiment on hi anaven tres persones. Per a vosaltres i pel significat d'aquesta veritable història, aquests personatges són absolutament indiferents. Més endavant coneixereu als qui han suggerit al Viatger el dalit d'explicar-vos-la.

El Temps anava fent córrer les manetes del gran rellotge de l'Estació tan implacable com el sol que enviava els seus raigs damunt del vagó fent-lo devenir a la faisó d'un forn ambulant on s'hi anaven a rostir les humanes criatures que per la llur dissòrt s'hi havien hagut de ficar. Mes, tant van córrer aquelles manetes del gran re-

l'otge que hi va haver un moment que senyalaren el minut precís en el qual el tren on anava el Viatger va haver de marxar. I complint-se els designis del Destí, un moço donà tres tocs de campana i la màquina llençà un xisclet tot estrany i escandalós i d'una revolada començà a caminar emportant-se darrera seu aquell tren, com si arrocegués una llarga cua negra i empolsinada, que li haguessin penjat per mofa, com fan els xicots el dia dels Sants Ignocents.

Heu's-aquí que el nostre Viatger, cercant una miqueta d'aire per a respirar, sortí al passadís del vagó. Aleshores fou quan el Viatger va veure en el compartiment del costat a un senyor, amic seu, qui anava tot sol. El Viatger va entrar i saludà amablement al senyor amic i aquest—que era estranger—li oferí d'anar en son compartiment i en la seva companyia, cosa que el Viatger acceptà de molt bon grat.

Un cop agotats els temes de conversació general, els dos amics van posar-se a llegir algunes revistes. El tren anava seguint la seva ruta travessant pel mig dels camps, segats de poc. Encara geien apilotades les espigues que abans s'aixecaven ufanes. El sol s'hi entretenia enviant-hi els seus raigs més bells que convertien en or la palla de les garbes. I, de vegades, al costat d'un camp segat, hi sorgia l'esmeragda dels camps d'aufalç, i s'aixecaven, recaragolant els braços cap al cel, les oliveres centenàries, com si fossin ànimes en pena clavades a terra i demanant pietat al Déu de la Misericòrdia. Després de la terra fèrtil, vingué la terra erma. I el tren corria per la planúria blanca, de guix, estèril com si fós maleïda, sense un glop d'aigua per a matar la set de les migrades mates que creixen a l'ombra d'algún recó del terreny. Allà lluny tancava l'horitzó la muntanya roja i pelada, i de tant en tant, encastades a la terra, sobresortien pilots de cases miserables, de la color de la terra, amb unes teulades negres i esberlades. En la part més alta s'aixecava la torre de l'església, de la mateixa color de les cases i la terra, com una sentinella ferrenya que guaita al pervindre, i més enllà, un o dos xiprers muts i foscos, rodejats d'una tanca de fang, on reposaven per a sempre més aquells qui havien viscut a les cases de color de terra, sota les teulades negres i esberlades...

De sobte, l'Estranger, dirigint-se al Viatger, digué:

—Si us sembla, podem passar a beure una cervesa al vagó-restaurant. Fa molta calor aquesta tarde.

—Com us plagui, senyor—respongué el Viatger.

Tal com ho acordaren, aixís ho feren, instal·lant-se davant d'una tauleta en un recó del cotxe on no hi tocava gens el sol. Un cambrer s'hi acostà tot seguit i una vegada fou informat de lo que volien, tornà amb una ampolla que buidà en els gots de cristall, com si fós or líquid.

L'Estranger parlava amb entusiasme de la seva dolça pàtria encesa en aquests dies de dol i sang per la guerra terrible. I quan parlà també dels enemics d'aquella pàtria aimada i llunyana, els seus ulls brillaven plens d'ira i de

CONSUMIDOR DE BACALLÀ

—Jo pla me'n ric de la navegació aèria...

angoixa, damunt del mostatxo grisenc i sota la noble testa poblada d'una negra i espessa cabellera, i els seus punys es tancaven amb fúria com si volguessin ofegar als autors d'aquesta gran bogeria, afermant amb plena convicció com a la fi de totes les jornades l'enemic seria vençut i anorreat per sempre més.

—Voleu dir?—interrompia de vegades el Viatger.

—Oh! No us en càpiga cap dubte—afegia l'Estranger. I aixís, parlant els dos amics davant dels gots de cristall plens de cervesa rossa, i el tren per les planes ermes, blanques de guix, travessant ara muntanyes de roca i arribant a posar-se a la vora del gran riu ibèric, del riu que donà nom a la península, l'Ebre, arribà el moment més culminant d'aquesta història, entrant al vagó restau-

rant quatre viatgers del mateix tren que s'assegueren davant d'una altra tauleta. Tots quatre anaven ben habillats. L'un d'ells usava binocles i duia el bigoti retallat a l'anglesa; l'altre tenia el cap lluent i pelat com un ermità; els altres dos eren joves i també anaven vestits amb distinció. Tots quatre podien molt ben ésser secretaris particulars d'algun títol de la Cort, subsecretaris de ministeri, directors generals tal volta o quant menys diputats de la *mayoría parlamentaria*.

Els nous estadants del vagó-restaurant demanaren amb tota pompa que els fós servit un aperitiu. Tots quatre el volgueren ben estranger. —*Whisky*— digué l'un. I l'altre i l'altre repetiren la mateixa paraula. Aquell del cap lluent diferí de manera de pensar i digué: —*Vermouth*. Mentres esperaven al cambrer amb les consumacions, l'un d'ells demanà:

—Què riu es este?

—Debe ser el Cinca, que creo anda por esta provincia—respongué un altre.

—Ca, no señores—afegí l'altre.— Este riu no puede ser sino el Llobregat, que corre por Cataluña.

—Señores míos—digué el quart, intervenint.—Veo que están ustedes muy mal de geografía. Este riu es el Ebro.

—Ah, caramba!—exclamà el primer.—De modo que este es aquel riu del cuento del baturro, que al enseñarle el mar dijo: «A ancho le ganará, pero lo que es a largo...!»

Tots plegats rigueren la niciesa.

—¿Y dónde desemboca?—tornà a demanar aquell que, per lo vist era el qui més ignorava.

—En Barcelona—afirmà rodona-ment l'un.

—Quiá! En Tarragona.

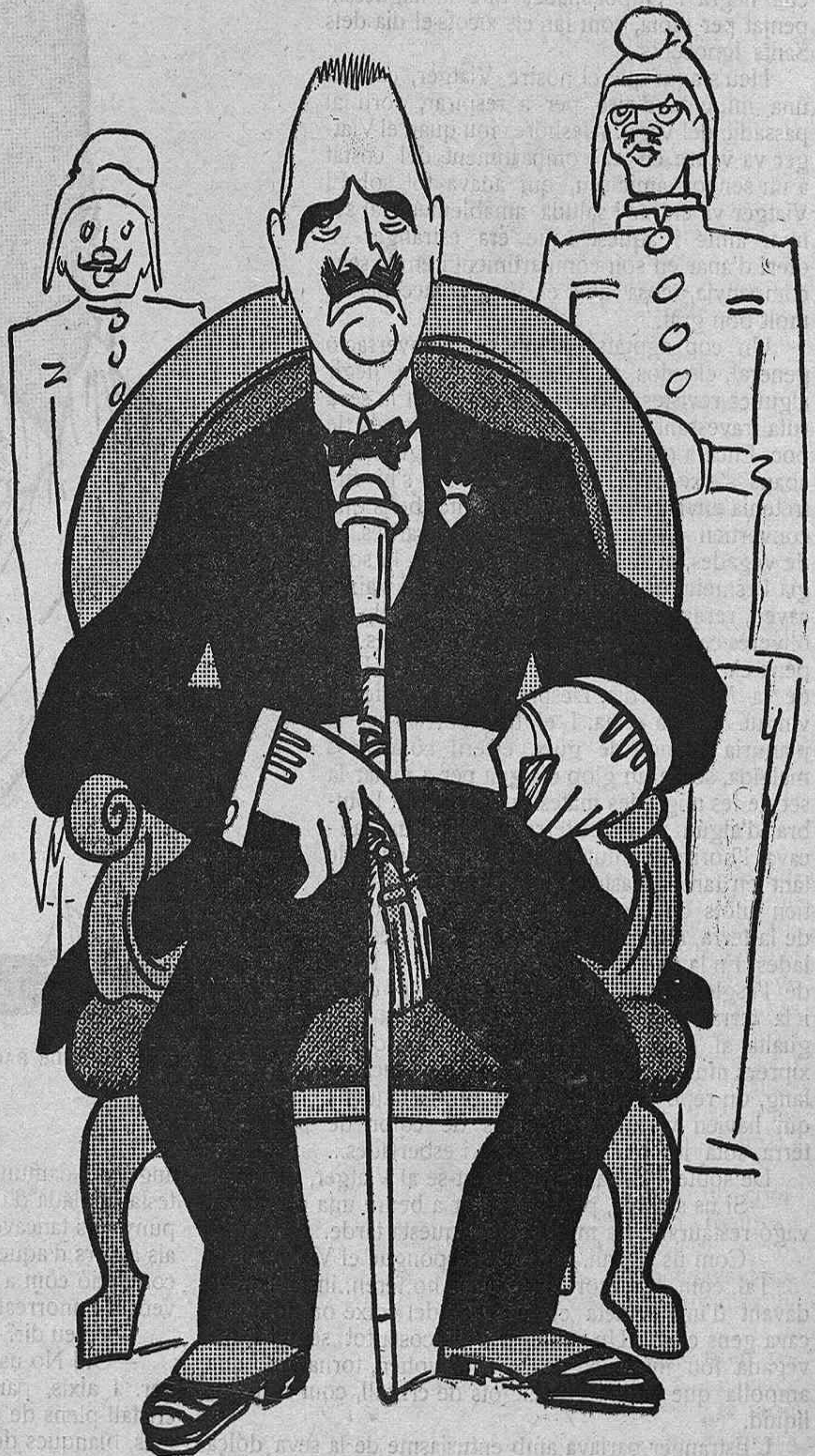
—A mi parecer—explicà el que abans havia donat la lliçó—este riu desemboca al mar por Valencia.

L'Estranger qui, com el Viatger, escoltava lo que deien els quatre companys de vagó, somrigué irònicament. Després, aquells perfectes esteparis que tant bé desconeixien els rius més importants de la seva pàtria, seguiren parlant, i per entremig del soroll del tren que passava tota una sèrie de trinxeres i foradades, arribaven fins a les orelles del Viatger paraules com aquestes: *estocadas, orejas, puyas, volapiés* i altres no menys estranyes.

Un brugit metàl·lic indicà que passavem el riu davant de Garcia i que anàvem a arribar a Mora la Nova. El sol s'havia amagat del tot darrera les muntanyes. Però encara les clarors de la posta enrogien el cel i reflectien en l'aigua del riu.

I havent baixat a Mora, el Viatger

tanca l'història en aquest punt. El tren s'endugué cap a Catalunya an aquells quatre personatges, *padres de la patria*, tal vegada, mentres el Viatger es feia a sí mateix la prometença de contar-la en lletres de motllo, algun dia, com una veritable apologia dels homes de l'estepa que viuen sempre als llims i s'esvaloten quan demanem alguna cosa que, segons ells, ataca a la *integridad de la patria*.—M. TRILLA I ROSTOLL

EL SILLÓ DEL ALCALDE REPUBLICÀ

—Tot just me'l deixen tastar
l... té, ja me'n tinc d'anar!...

Redolins

Si no vols sortir de quici
fuig de la moda i del vici.
No vagis de lluna a lluna
si vols guardar la fortuna.
Si et pesa la humiliació
fuig de tota protecció.
Qui fa acataments en gran
flaqueja del òs Bertrán.
Qui del jóc el vici té
treballa pel cafetê.
Amb molta honradès i un duro
valdràs vint rals. T'ho asseguro.
Deix d'insensar la costum,
que, l'incens sols se'n va en fum.
Qui de l'honra agena es cuida
la seva propia descuida.
Parteix sempre de la basa
que no t'hagin de dir—Asa!
Si a tot et fas tolerant
et faràs l'esclau més gran.
Qui et rebi des del silló
tracte'l sense educació.
Lo que porti molta urgència
no ho fiis a la experiència.
Aquell que per res s'exalta
ha de dû una mà a la galta.
No creguis a un orador
que's faci dir *si senyor*.
No't burlis de cap babau,
que a un tonto tot li escau.
Qui es casa amb guapa i li topa,
ja pot duu berret de copa.
El que menos s'escarrassa
és qui la balla més graça.
El ric que tot ho escatima
de talent la balla prima.
Es procedent d'una poma
si no sols de pa viu l'homa.
A quans fas la gara-gara
que'ls inflarés la cara.
L'infló que gasta l'orgull
no deix veure-hi de cap ull.
L'orgull i la petulància
son pares de l'ignorància.
Hi ha qui vol més llibertat
per a més sê esclavitzat.
On no hi floreix la virtut
hi grana l'esclavitut.
Sempre, en assumptes d'amor,
pose-hi més el cap que'l cor.
No siguis dels aturats
que paguen els plats trencats.
Qui an el treball no es torsa
ha d'anar a captar per força.
Treballa, però amb judici,
que no hakis d'anà a l'Hospici.
Qui una *planxa* vol salvar
un altre n'hi ha de costar.

N. del A.—La força del consonant
fa dir disbarats en gran.

El que discutint no aflaca
ensenya al últim la flaca.
Qui sols pensa en sa corpenta
és del sol que més calenta.
El qui s'ha aconsella sol
sol ha de pagar el bunyol.
Si vols tenir gran valia
coneix-te més cada dia.
Qui es coneix molt ben segû
que no's fia de ningú.
No prediquis la Igualtat
a casa d'un esguerrat.
Aquí el que roba a trompons
és qui edifica presons.
Hi ha qui escatima jornals
per a edificâ hospitals.
La justícia més severa
no és pas la més justiciera.
No hi ha roses sense espines
ni palau sense trenyines.
Plany als altius coronats
per sê els sers més adulats.
No't fiis de una Excelència
sortida de la Influència.
El pobre que roba un pa
pa de presó ha de menjâ.
Menja el que roba a l'engròs,
en restaurant i entre flòs.
En bon temps o en temps dolent
sigas sempre conseqüent.
On hi ha molts escanya-pobres
el butxí ja hi és de sobres.
No parlis de germanor
si tens fets d'emperador.
Recorda aquest axioma.
Els fets judiquen a l'home.

V. TARRIDA

Remembrança

—Com está, senyor Giralt?
—Bé i vostè senyor Cardona?
—Carat; quant temps sense veure'!!
Que ha tingut alguna nova?
—Se'm va morir la goceta
d'una pulmonia doble.
—I què'm diu vostè d'aquella
setmana de la revolta?
—Va sê una setmana tràgica.
—Ca, no, una setmana tonta;
una setmana que'ls trets
auaven a *trotxa i motxa*;
trets per dintre la ciutat,
trets per totes les afòres,
trets per balcon i botigues,
trets al cafè i a la fonda
i amb tants trets cregui que encara
no m'han *tret* l'espant de sobre.
—Vol dir que no ho exagera
un xiquet, senyor Cardona?

—Que no ho va sentir vostè?
—Si vol que li parli amb tota
franquesa, li tinc de dir
que aquells dies de revolta
no vaig sentir ni un sol tret,
ni vaig veure gent a córrer,
ni van privar-me d'anar
pel carrer, ni mig quart d'hora.
—Però, què diu Sant Cristià!
no és possible això que'm conta.
—Doncs, no l'enganyo; és ben cert
i s'esplica bé la cosa;
jo'm trobava estiuejant
bon troç lluny de Barcelona
en un poblet que la pau
només torbaven les mosques.

J. STARAMSA

Marinesca

Si et plagués anar pel mar,
una barca et compraria;
si et plagués anar pel mar,
amb la barca et portaria
cada jorn
a passejar.
Quan siguessim mar endins,
de bogar jo deixaria;
quan siguessim mar endins,
que boguessin jo voldria
els teus braços,
blancs i fins.
Mentres tu anassis bogant,
jo cançons et cantaria;
mentres tu anassis bogant,
les cançons que't cantaria
foren tendres,
com d'infant.
Dels teus llabis, flor de mel,
dolç somriure en brollaria;
dels teus llabis, flor de mel,
ton somriure alegraria
la blavor
del mar i el cel.
I un poema, tot amor
nostre esguard contemplaria;
i un poema, tot amor,
en l'esguard se'ns llegiria
que'ns aimavem
de tot cor.

B. C. i M.

Cantars

Per què per un trist descuit
vas ruboritzar-te un dia,
si el gran escot del teu traço
diu que per ré et ruboritzes?

Per a poguê enganyâ al món
tan vas pintar-te la cara,
que ara el plor d'un trist engany,
ha hagut de passâ a rentar-la.

V. T.

DISCURSO INAUGURAL.—Pronunciat per don Rafel M. de Labra en l'inauguració del curs acadèmic de 1917 a 1918 en l'«Ateneo Científico, Literario y Artístico», de Madrid, del que l'autor n'és president.

UN ALEMÁN A LOS ALEMANES.—Carta oberta del Dr. Hermann Rösmeier, en la qual aqueix senyor, que hi veu bastant clar, canta un grapat de veritats als homes esclaus del militarisme que pesa damunt de la seva terra i del món enter.

VALLDEMOSINES.—Una sèrie de quadrets mallorquins escrits per donya Coloma Rosselló. Venen inclosos en el darrer fascicle de la *Biblioteca d'Autors Catalans* «Lectura Popular».

UN ENEMIC DEL POBLE.—Fulla de subversió espiritual. Valents articles, il·lustracions *cubistes* i uns originals pensaments d'En Salvat Papaseit.

«ARTIS-IMPERIUM».—D'aquesta Casa hem rebut el darrer catàleg, molt ben presentat.

SEPT CIÈNCIES

Història d'un home que tingué la desgràcia de veure's el nas

En Marc era un home del qual se podia dir que li ponien totes, fins la negra; però, Alah és més gran, que diuen els moros, i sols ell sab els camins que ha de seguir la vida dels creients i quan s'acabarà la fortuna i començarà la desgràcia. En Marc, doncs, era ric i havia estat sempre ric des del breçol; a més de ric era generós, molt educat, entès en obres d'art, fidel creient, etc., etcètera.; al degut temps, ni massa jove ni massa vell, se casà amb una minyona de totes prendes, jove, hermosa, rica, etc., etc., i després de fer amb ella lo que tenia de fer, Déu li concedí un nen i una nena, que eren el seu encant. Com se pot veure, en aquella vida tot eren flors i violes, i encara ens deixem moltes coses al tinter, tals com el treure repetidament la rifa.

I un dia, entre els dies, li sortí un grà a la punta del nas; el nas d'En Marc era un bon nas, en forma de bec, amb narines tremoloses, adornades interiorment per multitud de pels de gran llargària. Després d'haver-se mirat gra i nas en l'espill, En Marc sortí al carrer pensant: tot-hom te deu mirar, i a més de mirar-te se deu riure de tu; un home amb un grà a la punta del nas deu fer riure molt.

El pobre no feu memòria de que Ciceró també hi tenia una verruga al nas, i una verruga és cosa més sòlida i perenne que un grà; de pensar-hi l'hauria consolat, però desgraciadament no ho recordava.

Doncs, si, l'home anava pensant: ara's riuen de mi, ara's riuen de mi, i amb els dits palpà el grà, que li semblà enorme, i després el nas, que li feu l'efecte d'una pastanaga. I ell, que no havia recordat Ciceró, recordà a Quevedo, i caminava pensant:

*Erase un hombre a una nariz pegado,
Erase una nariz superlativa,
Erase una nariz sayon y escriba,
Erase un reloj de sol mal encarado.*

I acabava:

*Tantíssima nariz, nariz tan fiera
Que en la cara de Anás fuera delito.*

Obsessionat, no parava de palpar-se-la i tocar-se-la i al fi se l'esgratinyà, hi acostà el mocador, el tregué tacat de sang. Això li produí un desitg intensíssim de veure què era allò, i com que no tenia espill a mà esforçà els ulls, aconseguí col·locar-los en una posició insospitada i amb tot plaer pogué veure's el nas i el grà. El nas, mica més mica menys, era el de sempre, el grà era encantador com un infant acabat de parir, de color de tomàtec amb una punteta groga al cap d'amunt. També vegé els pèls que li sortien de les narines, i tot plegat li semblà tan hermós que s'encantà en la contemplació d'aitals meravelles.

De sobte vegé que'ls transeunts el miraven esgarrifats. Res de riure, esgarrifats.

Corregué a casa seva, se mirà al espill i s'esgarrifà a son torn i estripà les vestidures.

Esgarrifem-nos nosaltres, lectors. Acabava de nàixer el guerxo.

LETTA

La moda

Per les platges soleiades,
pel sorral semi-daurat,
corren, salten les mainades,
com si fossin camps de blat.

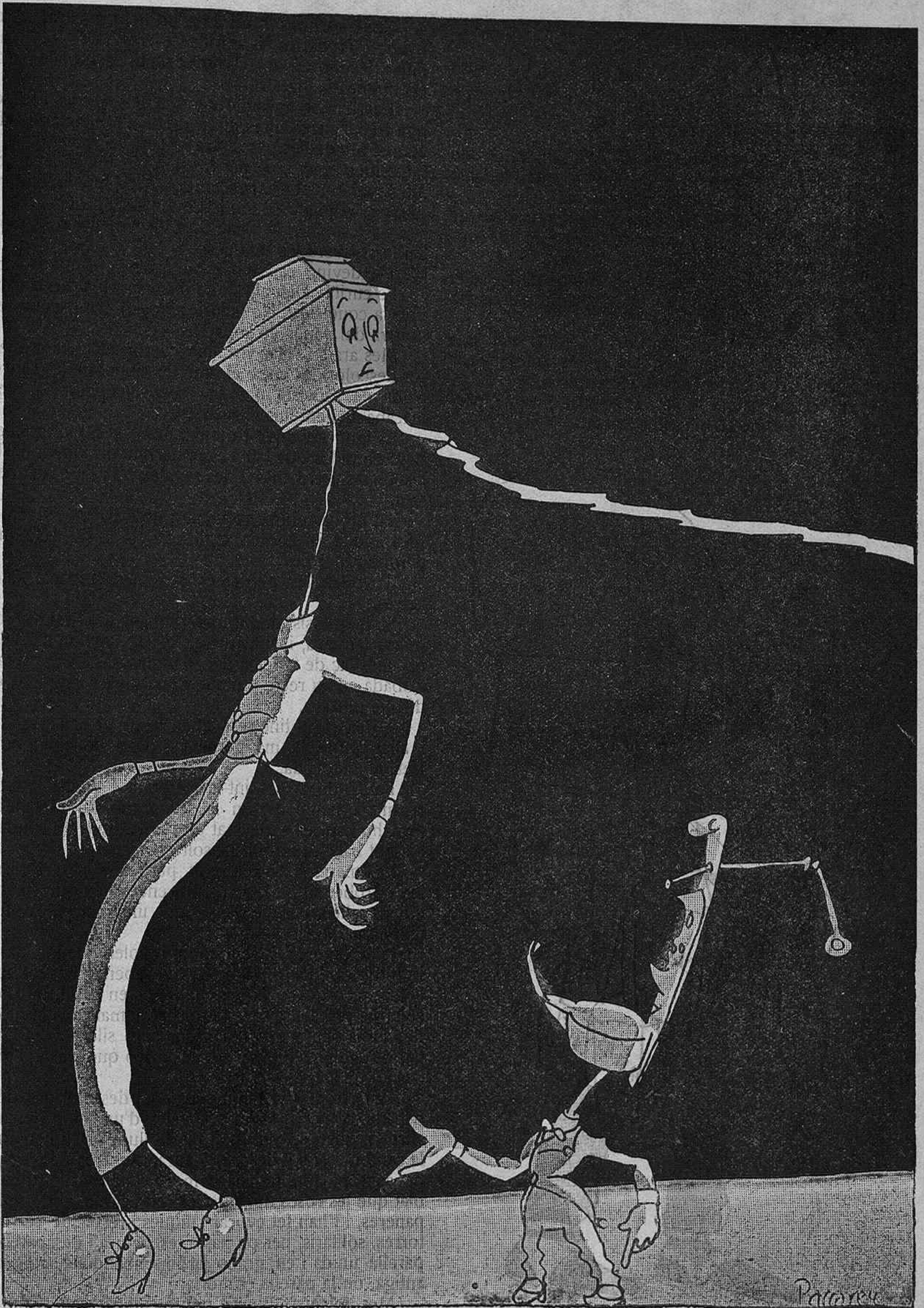
El jovent també hi disfruta,
despullats quasi del tot;
amb el sol el còs s'embruta
de negrors de foc i llot.

Veig que s'ha fet la gran moda
semblà fills d'americans;
escotats, i beure soda,
i el berret dur-lo a les mans.

El midó de les camises
ara se'l posen al cap.
Les camises: toves, llises,
són d'un gust il·limitat.

Pobre pell amb tal pintura;
si no avui serà demà
faràn moda la blancura
i es tindran de fê escatà.

MANEL BIGAT

—Quina mala cara, senyor Llum de gas!
—Calla, Llumanera; 'm comprometeràs!...

El paper de la paret

BON dia, amic! Avui tindrem bon dia i tu fas millor cara. Es veu que has dormit bé.

El teu esguard em diu que m'esperaves, i, per poc que gossessis, et queixaries.

No era el moment. Jo sé la hora madura que la companyia és necessària.

Altrament, no siguis mai exigent en les noves amistats, car sense exigència et seràn més llargues i dolces.

Jo mateix, que estimo molt, sóc estimat un poc, perquè mai exigeixo que se m'estimi massa.

ELS REIS

—L'any passat encara dulen joguets. Però ara ja ll vaig dir al noi: «Aquest any, subsistències!»

Com sortiries avui! Mes no és hora encara. T'enganyaries. Trobaries els sorolls violents, l'aire fred, i al trepitjar les lloses del carrer et sentiries els talons com si els tinguessis macats.

T'arribarien unes olors fortes dels homes i les coses que treballen, després una engúnia t'esblaimaria el front, com si te l'oxidés per dintre i deuries agafar-te, pal-plantat al meu braç, i, no per tu, sinó per mi; això t'apenaria.

Espera uns dies. Ja sortirem. Jo sé que ha de fer uns dies clars i plens de sol, ara que l'abril arriba i els cirrers es vesteixen de blanc com unes núvies que esperessin l'abril vora les tanques.

T'endevino cansat de mirar les parets de la cambra.

Es curiós. Déu anys que dormies en aquesta cambra i no la coneixies. No hauries pogut jurar com feia la mostra del paper de la paret.

Mes ara sí... Has vist amb complacència aquestes roses descolorides entre el simètric dibuix de les canyes de color de xocolata que fan com una panereta, repetida inacabablement fins al sostre.

Es ignocent aquest dibuix. Sembla una d'aquelles labors càndides que fan a casa, darrera els vidres del balcó les bones germanes i les regalen a l'avia el dia del seu sant.

Tu no has tingut germanes: no sabs el seu amor, la seva muda i delicada vigilància, i el respecte que fan perquè són noies.

A voltes les germanes fan més respecte que les mares.

Si haguessis tingut una germana, no hauries gosat a retirar tan tard, i, si haguessis gosat, un migdia, al tornar més laç de la feina per la vigilia dissipada, l'hauries trobada en un recó, plorant, i no hauries pogut sapiguer de què plorava.

—Res, si no tinc res—t'hauria dit eixugant-se els ulls i allargant-te la mà germana i pura, donant-te una estreta abandonada.

I a l'endemà, sentint-la desperta i vigilanta, pot-ser resant, a matinada, en la seva cambra honesta, vora la teva, ho hauries endevinat tot i la vergonya t'hauria anat parlant baix en ton llit de solter.

Les mares sofreixen molt, però deixen fer i dissimulen, i troben el fill hermós, i si endevinen que els hi estimen, callen, perquè creuen que un amor pel seu fill pot dignificar tots els amors.

Han dut els fills al món i volen que la vida els hi sigui dolça. I, sense sapiguer-ho, saben que si a l'hora de l'eternitat aquella ànima lliure fós en perill, Déu les escoltaria, perquè la seva heroicitat demanaria deixar el seu lloc en la pau eterna, guanyada amb silenci, amb resignació i fatiga al fill perdut i pobriçó que baixaria el cap davant de Déu.

Com les has vist aquestes roses descolorides del paper de la paret! Avui les veies d'un color, demà d'un altre, i quan, estant tu al llit, la llum i Déu han entrat a la cambra i el sol després, daurant un troç de paret, que ha anat pujant, pujant com un naufragi d'or, t'ha semblat que les roses de paper es redreçaven, vessant de les paneres, i t'han fet evocar tanques i reixes de carrers, de torres, solitaris, per on passa, es detura i desapareix una parella unida i en grans jardins abandonats, de gràcia antiga, on la parella és morta.

Mes tot això llunyà, pobre convalescent! Com si ho haguessis vist i no ho haguessis de tornar a veure; com si fós gràcia, llum, indolència d'un món que haguessis de deixar.

L'últim Alcalde del Rei a Barcelona

Què exagerats sou quan esteu malalts! Us veieu perduts, naufragats, i penseu en lo que aneu a deixar per sempre, i teniu enveja als vostres que restaran.

Us donarieu, contents, per una engruna de salut precària, que us tingués, pàl·lids i fluixos, anys i anys, però que us deixés viure, encara que fós darrera uns vidres, veient el mateix trocet de l'espectacle del món o passejant inacabablement pels passeigs melangiosos de les ciutats on, amb la tarde, cada dia sembla que cau la vida del cor retuda, agònica...

Però aixís que esteu convalescents, acte seguit, del còs febrós encara i miserable munta un crit d'exigència de l'esperit despert, com a matinada, del corral plè de ombres i terenyines, munta al cel el crit del gall com una sageta d'or.

La calma de les hores us desespera, preneu el metge per enemic, i voldrieu tornar l'endemà a la vida, a la llibertat, a la feina, amb aquella pobreta cara espantada i els braços esllanguits.

Altres dies l'has mirat, sense pensar res, aquest dibuix del paper de la paret.

Aquells dies tenies l'ànima dormida, com un ocell, cansat de burxar els ferros de la gàbia, dorm amb el cap sota l'ala.

I com que miraves la paret només amb els ulls, i els ulls dels malalts i els convalescents abarquen massa i s'encanten, tan aviat te ressortien del pany de paret les roses—totes les roses!—semblant taques de sang descolorida d'una primavera escolada per enamorats i poetes, com les roses se't fonien pel fons de la paret i veies úni-

cament el teixit simètric de les canyes de color de xocolata, formant una inacabable muntanya de paneretes buides i estranyes, que et marejava.

I sense voler les comptaves, i al comptar-les es movien, es formaven en files i et venien al damunt...

Aquells dies, per això, tenies bon xic de febre.

R. SURIÑACH SENTIES

(Del *Llibre del Convalescent*.)

El Mestre Guimerà

¿No l'heu vist amb la testa abaixada
agafades enrera les mans,
palpejant amb la vista cansada,
passejar pels carrers ciutadans?

¿No heu sentit en el cor la temença
del descuit, del etzar, del desllís
d'un veïcol creuant l'urb immensa
bojament, sense fré, espantadiç?

**

Cal obrir-li camí, reguardar-lo,
que no'l xafi algun monstre rodant;
aimadors de la terra, a cercar-lo;
vigilem al profeta i al sant.

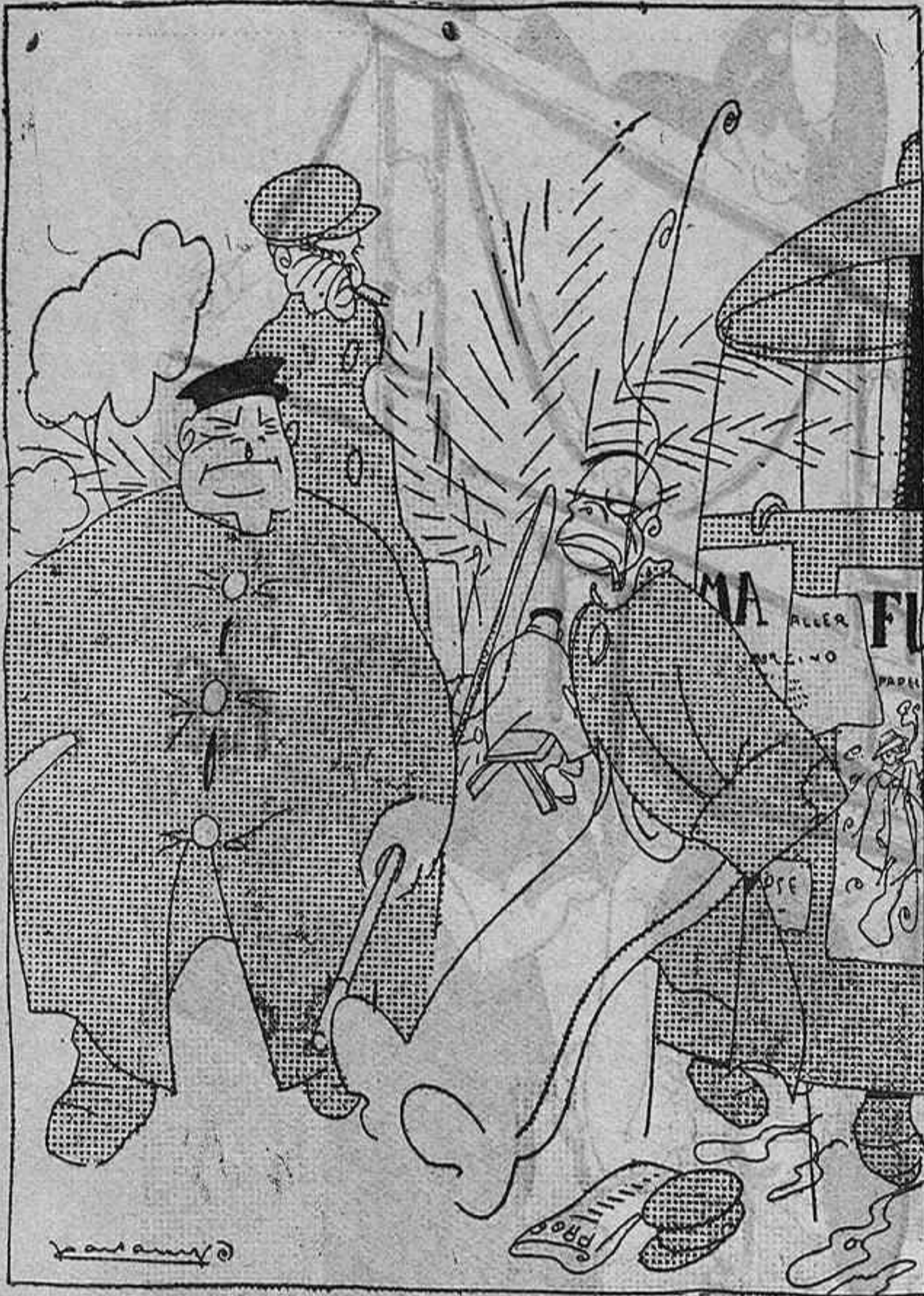
J. C. i P.

A les dotze i minuts de la revetlla de Cap d'any

—Que és vell, aquest tango, noia. L'any passat ja el ballavem.

COTXERS

—Què'n treu de tants cavalls, si ara no'l pot fer marxar per falta de bencina?...
—Es clar; al menos se'ls hi podessin dar garrofes, an'aquests cavalls...

Elogi del full de calendari

L' xiroi editor que va tenir la magnífica pensada de posar text de amenitat—el gran *recreyo* de les famílies—al dors de les fulles diàries dels calendaris de paret, dits «americans», degué ésser un psicòleg de primera força. Coneixia els homes del seu temps, dels temps passats i, si tant m'apuren,

dels temps a venir.

O sinó, anem a veure quin veritable incentiu, quin principal objete tenen per a les gents els fulls de calendari?... En la cara, o sia en la plana del davant, res. Tot lo que diuen ja és vell: que'l 2 de novembre és el jorn dels Sants Difunts, que la Candelera s'escau el 2 de febrer, que'l dimecres de Cendra és dia de dejuni, que el Sol al estiu surt més aviat que al hivern, que la Lluna «tiene cuatro cuartos»,... cosa que, desgraciadament, en aquests temps de neutralitat no podem dir-ho tots els

mortals... Tot aixó és tan sapigut, tant cuit i recuit, que no val, realment, la pena de fixar-nos-hi. Ademés, la plana del davant la tenim vintiquatre hores a la vista, i vintiquatre hores mortals de fer-se càrrec de que un home se va fent vell, la veritat són masses hores per a que contemplem l'almanac amb simpatia.

La curiositat, aqueixa serpeta subtil que'ns pecigolleja l'esperit, agullonant-nos l'instint a totes hores, va tota ella dedicada al dors dels fulls del calendari; a lo que dirà el text corresponent al dia en que vivim. I arriba a tal extrem aqueixa batxilleria, que home coneixem perfectament seriós i discret en la vida de relació, que, invariablement, cada any després d'haver adquirit el bloc de calendari per a l'any nou—i acostuma a adquirir-lo per allà pels volts de Tots Sants, és a dir, aixís que surt—se'n va a casa seva i... ja no's pot aguantar. Va arrencant fulles, adalerat, frenètic, com si plomés un gall dindi que li acabessin de regalar. Va arrencant fulles i llegint, sense deixar ni un pensament, ni una cantarella, ni una xarada, ni un jeroglífic numèric. Es clar, tot seguit n'ha de comprar un altre de nou, que l'enganxa al cartró de l'any passat; i aquest sí que no'l toca. No'l toca, però espera amb fal'lera el dia 31 de desembre per a arrencar-li el primer full... i llegir-lo amb la mateixa fè una altra vegada. I cada vespre, en havent sopat, tornem-hi, la petita dòssi.

Tombar el full del calendari, un cop arrencat del bloc, és una temptació. Tots sabem, de sobres, que en ell no havem de trobar cap text interessant ni per la seva originalitat ni per la seva substancia; no obstant, ¿qui se sent amb prou despreocupació i amb prou força de voluntat per a fer-ne una piloteta i llençar-lo a la cistella dels papers dolents, sense abans donar una ullada al contingut del seu revers?...

«Arrencar la fulla del calendari, és arrencar una fulla del arbre de la nostra propia existència.»—diuen els climàtics trascendentalistes, filòsops de pa sucuat amb oli. Això depèn.

Hi ha qui, al esquinsar la petita fulla enganxada al bloc, esclama:—«Un dia més!...»—Hi ha qui, en canvi, s'expressa i diu:—«Un dia menos!»—Depèn, generalment, de la felicitat del que s'hi troba; de la bona vida, o de la bona bossa de cada hù.

Tot bon burgès, i fins tot mal menestral, al arrencar el full del calendari de paret, en havent sopat, després de llegir el sant de demà i comentar l'efemèrides històrica, passa els ulls pel text d'avui. Gira el full arrencat, i si lo escrit és curt, ho llegeix invariablement. Si és una màxima d'algun Salomó de càl «65», un cop llegida, fa un badall tapant-se la boca amb el mateix paper. Si és un sonet del Rector de Vallfogona, el llegeix en alta veu a la seva senyora i somriu. Si és un epigrama picaresc, [espera llegir-lo, també en veu alta, quan hi ha la cambra

al davant. Si és enà faula moral, la conta als seus fills, de sobretaula. Si és un xisto, dels clàssics xistos de calendari, se'l aprèn de memòria i el repeteix després als amics de taula del «Cafè d'Orient», donant-lo per original com si fos seu.

En tractant de calendaris, de les dones no en parlem. Les dones de sa casa, les senyores Tomases, esposes dels senyors Esteves, prefereixen els blocs amb textos culinàris o amb receptes de economia domèstica.—«Estàn bé, aquests macarrons a la japonesa!—diuen a la criada.—Demà provarem de fer-los.» I l'endemà el pobre del senyor Esteve ja ha rebut.

Les nenes romàntiques, les romàntiques de «cine», candidates al rapte, al rapte amb *escalo*, o a la fuga amorosa, aquestes no'n llegeixen de fulles de calendari. Aquestes, a tot estirar, s'enteren de l'efemèrides o de la «fase de la lluna.» Saben prou que en els almanacs de paret no hi col·laboren ni En Belda, ni En Vargas Vila, i an elles tot lo que no sigui pa de l'esperit d'aqueixos autors preferits no'ls interessa.

El full de calendari, amb la seva literatura fàcil i plebeia, amb la seva filosofia de mànega de camisa, ha passat a ésser una institució entre la nostra gent d'estar per casa. Mercès an ell, an aquest full de paper minúscol, an aquest bocinet de paper, que si no és higiènic pel còs tampoc ho és per l'ànima; mercès an aqueix bocinet del temps infinit, fragment, a la vegada, de la nostra migrada existència, quantes il·lusions no s'hauràn despertat a la vida!...

No'ns en burlem, doncs, d'aqueixa «rama» de les belles lletres.

Quants i quants dels que avui se diuen mestres en literatura, no hauràn tingut per base de la seva gaia ciència això a primera vista tan insignificant: un full de calendari.

I és que els fulls de calendari, amb tot i el seu descrèdit o la seva mala nomenada, són, ben mirat, els que més llores definitius i més immortalitat donen als poetes. Tots tenim un somriure irònic, una ganyoteta de menyspreu per aqueix gènere de literatura homeopàtica que han caracteritzat els almanacs americans de paret, però, qui més qui menys, tots els que embrutem papers, tots els que fem córrer la ploma per damunt de les quartilles, tots els que aspirem a les manyagueries de la glòria autèntica voldriem arribar a veure estampat darrera del «28 de desembre» algun pensament nostre, en vers o en prosa, entre unes ratlles de La Rochefoucauld i unes d'En Xenius.

Petons

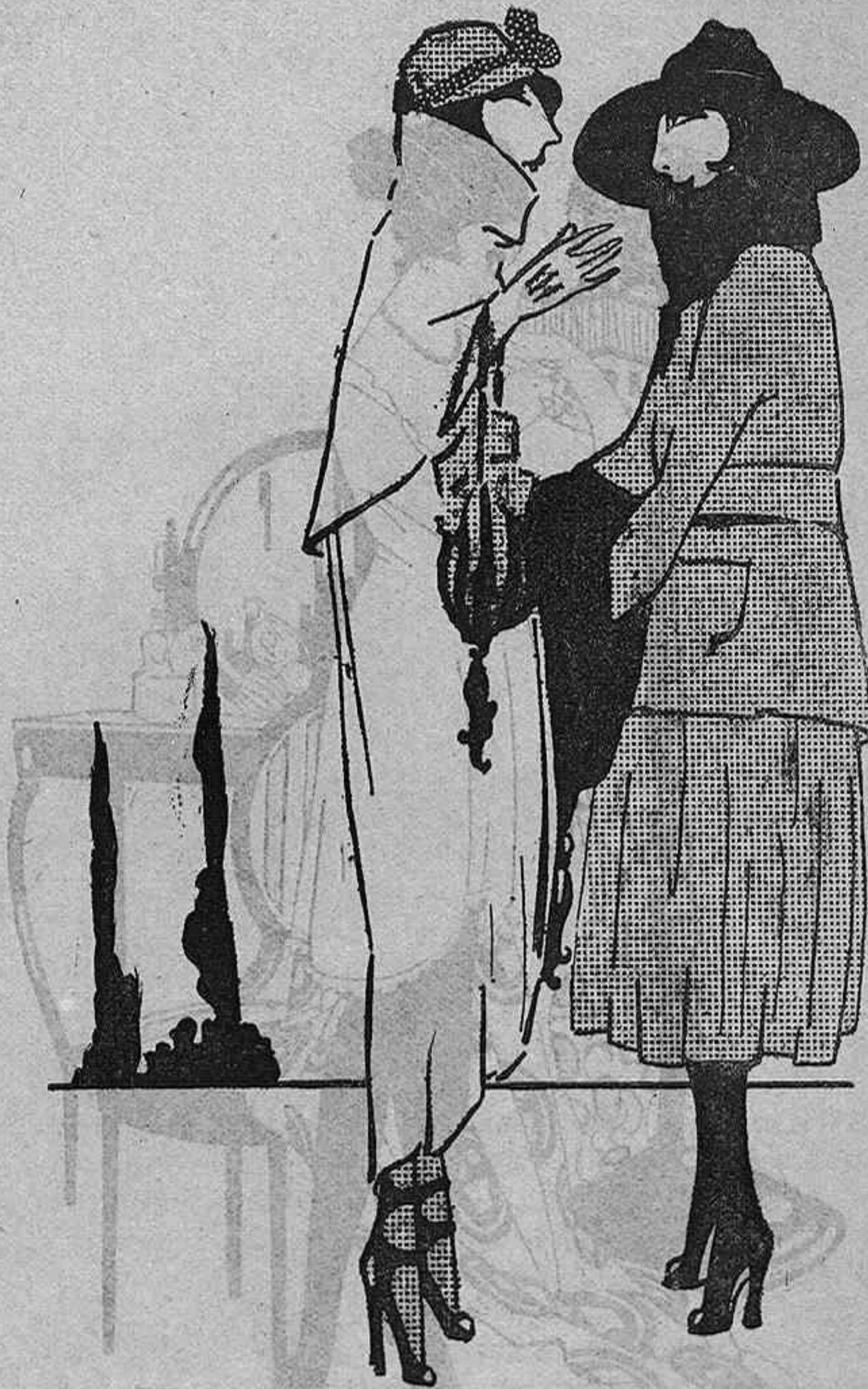
Els teus petons són aspres, selvatgins
com el frèc de moreres dels camins;
així em retenen clavant-se insistents
entre esgarrinxos d'estrany frisaments.

Tu poc t'ho penses com penetra en mí
de ta boca l'adorable verí;
quin cruiximent corre tot mon ésser
d'inefable inquietut i plaer.

Es per a mí cada un d'ells un ferment
d'emocions que no en tenia ni esment;
són espasmes de fonda intensitat,
amb tot l'incientiu d'amor i pecat.

Són aspres els teus petons de passió
com un fruit delicadament amargant;
són agressius, d'un sabor captivant;
però quan dolça jo trobo sa aspró.

LI. PUJOL MASSAGUER

VELLES AMIGUES

—Hola, Conxita!... Que no ho sabs?... Ja tinc xicot.

—Ah, doncs jo't guanyo. Jo tinc un xicot. . i dues nenes.

Tipus i Prototipus

L'irresistible

cada poble en sòlen tenir un.

Generalment sol ésser fadrí barber.

Tè vinticin anys, és ben plantat i sab tocar la guitarra.

La seva fama li prové del dia mateix que va arribar al poble; va fletjar a tots els cors amb les seves mirades ardents, i amb el temps, pretenint-ne moltes i embaucant-ne varies, l'irresistible se va quedant sense cap. A totes les troba insípides, o massa casolanes; per a ell, home de món i *corrido* empedernit, el saber triar les dones és una de tantes qualitats bones que posseeix.

Lo que més aprecia i cuida de la seva persona, és el seu gran bigoti cargolat. El seu irreprotxable bigoti és

—Ui, Jesús!... El papà diu que hi han pobres que van sense camisa. Quina indecència!...

l'encant i admiració de totes les fadrines i de moltes casades. Més d'una d'aquestes s'ha rendit, i ell, a la seva manera victoriós, ha tingut de saltar per un balcó. L'endemà mateix, ell ho esbomba per la botiga, i fins el seu contrincant, el dependent de l'altra barberia, li ha tret una cobla incisiva que aviat se fa popular.

Una altra bona qualitat: és el primer actor i director d'una companyia d'aficionats que treballen al *Centro*. Diu que això li vé de niçaga; el seu pare ja era un còmic celebrat.

L'irresistible només fa primers galans; i amb preferència drames de capa i espasa. El *Tenorio* troba que s'hauria de fer tot l'any, com que tot ell ja n'és una parodia...

Passa moltes estones a l'estanc; males llengües diuen que hi va per la estanquera. Quan en marxa, diu que va a estudiar la funció. Anar a estudiar, per ell, és passejar-se per la carretera a l'hora que les teixidores surten de les fàbriques. Porta uns llibres a les mans, recita bastant alt i es pega cops al pit i al cap.

Si pel camí, l'irresistible no mor boig, acaba casant-se. Això és opinió del metge.

Quan l'irresistible es casa, ho fa amb una cupletista que la sab més llarga qu'ell. Ell va enredar-la per la festa major, quan ella ballava i cantava al «Cafè Nou». Després l'enredat va ésser ell.

Quan arriba an aquest cas, només fa que comedia seria.

Sempre més fa un mal paper.

J. VIVES I BORRELL

Les dues tempestats

La nit és fosca; n'esquinça els núvols amb fúria el llamp; el trò imponent i ferèstec retruyint va per l'espai; el vent amb violència xiscla; l'aigüa cau a dolls, a mars. ¡Terrible es desencadena la tempestat!

Mon cor és negre; no'm deixen els contratemps viure en pau; forts dolors l'ànima meva poc a poc van soscavant; fondos ¡ais! de mon pit surten, i foc de mos ulls torbats. ¡Terrible es desencadena la tempestat!

Reposa en calma, tranquila, la natura amb llurs encants; les estrelles reapareixen del cel en el mantell blau; mes, en mon ser la tristesa i la frisó i regna encar. ¿Quina és més fera d'aquestes dos tempestats?

L'una és afrosa, i tremenda, prò dura sols breus instants; l'altra es presenta a la sorda, destrueix el benestar, mata les il·lusions belles, i mai, no s'acaba, mai. ¿Quina és més fera d'aquestes dos tempestats?

JOSEP MARTRUS

Un cap d'any

La fàbrica era situada al fons d'un rem d'albes blancs, abeurats en l'aigua escassa del Moia, la riera de sis hores de camí, que naix a Igualada i mor a Martorell.

A càl *Esquerrà* era conegut pels encontorns com una fàbrica de mala mort, on hi era més fàcil trobar feina que cobrar-hi les mesades; i no perquè l'amo fós dolent, ni mal pagador, sinó perquè no entenia en el negoci del paper i, mancat de crèdit, no hi anaven els treballadors a llogar-s'hi.

S'hi patia molt treballant an aquella fàbrica. Començava per no tenir resclosa, que havia d'arreglar-se cada dia que baixaven quatre gotes de més a la riera, clavanthi pals, afilerant-hi feixos de canyes, glebes i pedres grosses, per a que l'aigua no s'oblidés d'agafar el róc que va a les rodes de la fàbrica.

Era una casa sense ordre, on quan no hi faltaven draps pel cilindre, no hi havia clorur, o carnaces o fil per a lligar resmes.

Nosaltres vàrem llogar-nos-hi obligats per una fonda crisi fabril, i en servem records d'aquella casa isolada, buida, sense portes al portal del carrer. Recordem al senyor Poch, un home que anava setmanalment a Barcelona a cobrar dos o tres fardos i tres o quatre bales de paper, per a poguer satisfer els compromisos més peremptoris; la senyora Antonieta, la mestrea, que patia dels nervis i de no sabem quantes coses més i, posada a renegar, pocs carreters li haurien portat aventatge; la Carmeta, filla d'aquesta, una xicoteta que s'hagué de franquejar amb nosaltres, per a no sapiguer a qui contar les penes que passava, i dos xicotets endimoniats, que tot ho fèien anar en renou.

El senyor Poch morí fa dotze o tretze anys en un dels carrers de Barcelona, i ben prompte la fàbrica quedà desallotjada, escampant-se aquella família coneguda, i fins poc o molt estimada.

Amb la Carmeta ens havíem fet bastant íntims; procuràvem, a l'hora d'estendre el paper, estar junts a la mateixa banca, i a l'hora de llevar a la màquina estàvem junts. De dia i de nits se'ns veia parlar, amb consentiment dels seus pares, que comprenien fins on arribaven els nostres escrúpols de consciència. Ens ensenyava les cartes del xicot i les respostes que li feia, coneixent una pila de detalls referents a la seva mare, que hauria sigut perillós dir-los a segons qui.

Arribaven a les nostres orelles insinuacions malèvols d'alguns treballadors de la casa, fins que un dia la mare de la Carmeta va sentir com dos muntadors, que havien vingut a canviar l'arbre romput del cilindre, deien parlant de nosaltres.

— Se la deu menjar.

— Si no se la menja, se la menjarà qualsevol dia.

— Escolteu noles,... i si trobessim un fantasma?

— Un fantasma, dius?... D'un sol no'n tenim per res!...

La notícia desvergonyida va caure damunt nostre com una bomba. Hauríem donat qualsevol cosa per a poguer escatifynar-nos amb els muntadors, però ja eren fòra.

Vàrem sentir la vergonya d'haver inspirat semblants suposicions, i vàrem dir al senyor Poch que no volíem treballar més a casa seva.

Recordem, com si fós ara, el finalitzar el darrer segle i el començ del corrent. Nosaltres vetllàvem a les nits, i com que als cilindres s'hi patia molt fret, doncs corria un aire gelat, entrant per les escltxes i obertures de les finestres, anàvem, amb el llumet a la mà, a resseguir els alts de la fàbrica.

Un xicot de la Cènia, treballador de la casa, feia l'amor a una criada, que el senyor Poch havia portat de Barcelona feia pocs dies.

Quan ja tot-hom era a dormir, se quedaren ells a festejar, asseguts a la taula del menjador. Aixís els havíem deixat, acompanyats d'un llum d'oli penjat a la barana d'un cove, a les onze del vespre.

Al cap d'una hora o cosa aixís, vàrem pujar al pis de nou, trobant-los encara festejant, emperò amb el llum apagat. El cas ens posava en un compromís. Encenguèrem el llum novament, després del corresponent sermó, i al despedir-nos per a retornar al cilindre que roneava, ella clavà bufada al llum, apagant-lo.

Aquella xicoteta volia continuar el festeig a les fosques. Volia entrar a l'any nou i al segle nou a les palpentos. — J. COSTA I POMÉS

CARBÓ DE LUXE

**Si això de les caresties
segueix per aquest camí,
aviat, les carboneries,
les veurem totes aixís.**

El bon futbolista

Entre el jovent lluit que's dedica al art de la *cóssa*, hi han, com a tot arreu, dos classes: els bons i els dolents, no precisament perquè'n sàpiguen més o menys, sinó perquè tenen més o menys cultura, educació i modos.

El novell futbolista, el noi inexpert que's llença a la vida deportiva amb fè i entusiasme i que va al camp, fa curses a peu, s'entrena davant de porta, pica la pilota de punta, de costat, de revés i amb el cap, i, en fi, pren part en un partit, cregut de que tot allò és una lluita noble entre companys, tot seguit topa amb una mena de contrincants, pels qui el sport no és més que una manera de justificar la seva incapacitat mental per a tot treball del esperit.

Són els mals futbolistes els qui fan de la puntada de peu un símbol i de la traveta i el cop de puny una norma de conducta. Són els incapaços de comprendre el sport de cap altra manera que baix el seu aspecte de brutalitat insana.

Aquests jogadors, amb qui topa el novell futbolista, són, regularment, uns nois que no saben res més que futbol, ni ganes, que's creuen ésser valents perquè an aquest o an aquell jugador li han fet malbé una cama, o bé li han desllorigat el peu.

Es clar, davant d'aquesta gent, el novell futbolista, després de la natural sorpresa, pren una determinació: o es torna tan *indio* com aquells fulanos, o es retira. N'hi han (i aquests són la majoria) que obten per un terme mig i, sense descuidar-se de que són persones educades, quan convé prescindeixen de l'educació i reparteixen unes quantes mormes o puntades de peu per a restablir l'equilibri i que no'ls prenguin per covards o nens de cria.

No sabríem dir quina de les tres menes de futbolista és la millor i qui és en realitat el *bon futbolista*.

Tal vegada el que obta pel terme mig...

HIP

Quan bé s'estima

I

Per a la gent del barri, aquell dia no era pas com els altres. Quelcom de solemniat o alegre devia ocórrer, car de bon-hora en els portals dels establiments, sobre tot en els de beguda, ja s'hi veien llurs patrons, parlant en alta veu als parroquians que al treball es dirigien, i quasi planyent-los com si quelcom de bò es deixessin perdre.

I en efecte, no n'hi havia per menys, car el casament del jove Charles Benoit amb *mademoiselle* Suzanne Las-

crout, més que un acte solemniat, era un acte sublim, un acte diví, capaç de corpendre a la persona més freda de sentiments, capaç de fer pensar i atraure's l'admiració de la persona més indiferenta.

II

A París es celebraven encara les festes del catorze de juliol de 1914, festa nacional francesa, que en celebració del ball del carrer on *mademoiselle* Suzanne vivia, aquesta, alegre i coqueta de natural, però amb un cor tan bò i tan noble com el que més! puga ésser-ho, no volguent despreciar l'oferiment d'un jove conegut que a ballar l'invitava, s'agafà del seu braç, i dança que dança i al compàs d'una esbogerrada polka, anava encenent d'una manera ràpida els gelos del seu estimat Charles, qui no poguent-se contenir més, sens dir-los-hi paraula, ni sens que ella n'hagués esment, va retirar-se del seu lloc amb l'intent de haver-hi romput per sempre.

Quan al finir el ball aquell, ella no'l va veure, ja's va sentir contrariada, car coneixent el caràcter sorrut i gelós d'ell, pressentint quelcom de greu que li amargaria aquella festa, es dirigí, no ja desesperançada, cap a casa d'ell, on ja seva germana, única companyia que en el món ell tenia, i aquesta, encara, era casada, i per lo tant els seus mellors afectes eren pel marit que tant la volia; després que Suzanne pel seu promés preguntat li havia, la germana li digué que no l'havia vist des de feia un grapat d'hores, qu'havia sortit dient-li que anava a veure an ella. Ella s'en entornà cap a casa seva, on ara plorosa, ara cavilosa, sens res menjar ni dormir en tota la nit, arribà a l'endemà al mig-dia, hora en que de costum ell solia ésser a casa seva. Presa de coratge, ella hi anà, i quan des de la porta ella per ell preguntava, sentí una veu, la veu d'ell, que dirigint-se a la seva germana deia: —Diga-li que no la vui veure més— i quan li supliquessin una mica més de raó, i amb la veu fóra de sí: —He dit que no la vui veure més, sentiu?— I mentres ella en forts sanglots arrancava, encara en un tò més alt, ell digué: —Digueu-li que vagi a ballar amb l'altre. Amb mí ja no hi té res! Ja s'acabat tot entre nosaltres!

III

Encara de lo narrat no havien passat vuit dies, que ja el crit de guerra havia repercutit per tota la França.

Les tropes alemanyes invadien les terres del Nord, mentres el Govern francès, volguent-se imposar en elles, d'una manera ràpida i entusiasta, organitzava la mobilització d'una infinitat de *classes*.

No cal dir que entre els mobilitzats hi havia el jove Charles Benoit, qui feia uns dos anys havia acabat el seu servei militar a les colònies, i engajant-lo de nou en un regiment d'artilleria, el portaren al front, on hi executava una brillant campanya.

Dos anys s'escorreren, i per més que Suzanne li havia escrit varies vegades, ni una sola de les seves lletres fou contestada, ni referències de si les havia o no rebudes, pogué saber-ne, car una vegada que la germana d'ell en una lletra li demanava si quelcom de Suzanne havia rebut, en la lletra de resposta, aixís fredament li deia: «Vaig dir que no la volia veure més, ni que res d'ella volia saber-ne, i quan jo dic una cosa, ja sabs que ho sostinc.» I més avall, com planyent-se del seu estat, «no m'en parlis més que prou que no puc oblidar-la... però, quan jo dic una cosa!» I com Suzanne lleigí això en les

L'IGNOCENT CULPABLE II

—Mai hauria dit que els neulers pesessin tant!...

lletres que la germana d'ell li deixà, respongué:—Quan ell diu una cosa, es fa traïció a sí mateix, volguent ofegar un sentiment que de dia en dia en el seu cor s'aviva amb més potencia. Ell m'estima i jo també an ell, i en quant a això de que no vol veurem més, ni que res de mí vol sapiguer, ja ho veurem; el temps queda per a respondre, car lo que és per la meua part jo no'm cansaré mai d'escriure-li. I d'aquell moment ençà, tornà en el seu cor l'alegria, vivint de cada dia més i més esperançada.

IV

La represa dels forts de Vaux i Douaumont, en el sector de Verdun, executada amb brillant èxit per les tropes franceses, era l'assumpte del dia. Des de tota la població parisenca fins a les gents que en els llocs més recòndits de la França vivien, ningú parlava d'altra cosa.

Lo que els alemanys havien passat prop de sis mesos per a conquerir-ho, ara els francesos els ho havien prés, en menys de quatre dies. Això era un triomf, i la paraula

«Victoire» floria en tots els llavis. Mes no tot alegries per a tot-hom havien d'ésser, car passada una setmana, la germana de Charles rebé una lletra firmada per una *infirmière* d'un hospital dels arreres d'on el gran avanç havia tingut lloc, dient per encàrrec d'ell, que víctima d'una granada enemiga, havia caigut ferit, i que segons diagnòstic dels metges segurament perdria la vista. Aquesta mala nova que tanta pena causà a la seva germana, fou també per a Suzanne un cop terrible. Una forta crisi s'apoderà d'ella, i durant més de quinze dies tingué de fer llit de resultes d'aquella afrosa noticia. Després, ja un poc més calmada, s'anà resignant, de mica en mica, de la desgràcia que sobre el seu estimat pesava. «No la vui veure més... no la vui veure més...» Aquestes paraules que un dia de llavis d'ell havia sentit ara li passaven pel cervell, no deixant-la ni un moment tranquil·la. Es que al dir-les ell, ja pressentia la desgràcia que li esperava? Mes fós com fós, en una lletra ell havia dit que no podia oblidar-la, i això era senyal de que el seu amor per ella no havia estat una juguina, i sent aixís, vingués lo que vingués, si ell no la refusava, ella seria la digna companya, la gentil vetlladora i la carinyosa esposa de aquell pobre ceg, víctima de la terrible guerra.

V

I aixís fou. En l'esplendor d'aquell dia de juliol en que'l sol amb els seus braços de foc i vida abraçava la gran metròpoli parisenca, a la alcaldia del districte on ella vivia, s'hi celebrava el gran acte solemniat de les espalles llurs. Vers deu hores del matí, voltats d'una gentada immensa, admiradora d'aquella amorosa heroïna que la seva vida sacrificava en el vetllament d'aquell pobre orb, ella, de bracet del seu pare, i Charles acompanyat de la seva germana i cunyat, passaren alegrement la porta, dirigint-se a la sala d'actes, on ja els esperava l'alcalde i demés empleiats, per a executar la gran cerimonia.

Passat un quart, *mademoiselle* Suzanne havia devingut madame Benoit.

J. PONS I MARTORELL

Diàleg collit al vol, entre dones del dia:

—Es veritat que't cases?

—Jo?... I ca!... Tinc massa bon cor, per a casar-me.

—Què vols dir?

—Que en comptes de fer desgraciat a un home, prefereixo fer la felicitat de molts.

Pim! Pam! Pum!

Premiat en el Certàmen humorístic «La Viola d'Or».

Sí, sí.
 Lo millor que pot fer-se.
 No hi ha que posar-hi dubte.
 No cal pensar-ho més.
 L'única solució.
 Es com si diguessim... el total de la suma.
 Totes les mides estan preses, amb exactitud matemàtica.
 Tot ajusta.
 Tot encaixa sense deixar-hi cap escletxa.
 No hi ha cap inconvenient.
 Es un remei que no falla.
 Amb una *toma* n'hi ha prou.
 Allò que se'n diu, cura radical.
 I la cosa més sencilla del món.
 Pim! Pam! Pum!
 Ja està.
 Ja està tot llest.
 Saben lo que vol dir això de pim! pam! pum!...?
 Matar-se.
 Matar-se, que és el camí més curt per a deixar de viure.
 Viure, quin fàstic!
 Ecs!
 És una poca-solta això de viure.
 Tot són destorbs.
 Mai pots fer res a la mida del teu gust.
 Escolteu el *programa*.
 Comences per nàixer sense que te'n demanin permís.
 Te bategen, posan-te el nom que els agrada als altres.
 Si tu, poso per cas, volies dir-te Pere te posen Pau.
 I *claro*, ets un Pau tota la vida.
 Als primers mesos, sense que estiguis cansat, te porten a braç.
 I després sempre has d'anar a peu.
 Primerament totes les dones te fan petons.
 Quan ja hi estàs enllepollit, si en fas un de petó a una dona, te planten una bofetada que t deixen tonto.
 A estudi t'hi fan anar per força.
 I on tu aniries de grat és al *Cine*.
 Als primers anys, els Reis te porten coses... I després ets tu qui ha de dur coses als Reis.
 Ja tens ofici o carrera, segons els possibles de casa teva.
 Si has de anar a jornal... és molt trist tenir de treballar per als altres.
 Si tens carrera, corres el perill de no tenir feina.

Ja t'afaites? Tens de deixar la teva cara a mans d'un boig que per capritxo pot fer-te un geroglífic sota el nas.
 Un dia veus una dona que als teus ulls té un *no se què*, més que les altres.
 Això vol dir que estàs enamorat.
 Fas el burro una temporadeta, i a la fi et cases.
 Posem per cas que ho encertis, vui dir que trobis una bona dona; que ja és difícil... Però vaja, tot pot ésser.
 Total, què?
 Treballar per menjar, i menjar per a tornar a treballar.
 Una vida ensopida, poca-solta.
 Una cosa aixís com un plat de sopes sense oli.
 Passen dies i més dies que fan setmanes, setmanes que fan mesos...
 I tu, apa, vés pagant lloguers de casa.
 Al cap d'uns quants anys, si comptes bé, la casa que habites, ja ho és de teva; de sobres que l'has pagada.
 Però encara continua éssent dels altres.
 No hi ha res teu.
 No donen res de franc.
 Al contrari tot s'apuja.
 Amb l'escusa de la guerra, quan compres una cosa, dien-te que vé d'Alemanya, ja troben motiu per a fer-ho pagar doble.
 Fins els escuradents s'han apujat perquè la fusta va cara.
 Vès si en surten d'escuradents, d'un tauló, per a trobar la equivalencia de la puja d'un paquetet d'escuradents.
 I tot va aixís.
 Fer negocis en companyia?
 Ni pensar-hi.
 Tot-hom espera que el company badi.
 I avui ningú bada.
 Les amistats?
 No'm facis riure.
 Les amistats no serveixen per a res més que per a demanar-te tres pessetes i no tornar-te-les.
 De manera, que perds les amistats i les tres pessetes.

ORAMA NACIONAL

—Un paisatge com d'altres se'n veuen a Espanya.

I tot lo d'aquest món és aixís, no hi ha que donar-hi voltes.

Per això no hi ha com deixar-lo, aquest món.

I per a deixar-lo no hi ha com el suïcidi.

Jo l'aconsello a tot-hom.

Sóc un entusiasta del suïcidi.

La millor prova de que en l'altre món s'està bé, és que ningú en torna de l'altre barri.

Son uns vius aquells morts.

No diuen res, perquè tenen por d'ésser massa, si corria la vèu del seu benestar.

Vaja, decididament no hi ha res com el no viure.

Un cop mort, res te fa mal.

Un altre dels aventatges que trobaràs matan-te és el de que tothom t'alaba.

Diuen que sempre has sigut un bon minyó.

Que si és cert que erets un gandul tenies unes mans de plata per a treballar... quan volies treballar.

Si deixes algun deute o has comès alguna mala acció, també diuen:

Que Déu l'hagi perdonat.

Tot t'ho perdonen.

Si et suïcides tot-hom parla de tu.

El diaris te publicaran el nom, el carrer, el número i fins el pis on t'estaves.

El Nuevo Mundo, Mundo Gráfico i l'Heraldo de Madrid, te publicaran el retrato de franc.

En vida encara que fessis algun mèrit, te'n farien pagar deu duros per a publicar-lo.

Tot lo d'aquest món és aixís, un engany a mitges.

Per això repeteixo, no hi ha res com suïcidar-se

Creguin-me; matin-se.

I no esperin, si ho poden fer avui no esperin demà.

Com més aviat millor.

Ara, pot-ser vostès diràn, veient que tanta propaganda faig perquè es matin:

—Perquè no't mates tu!

Oi que ho pensen això?

Aquí està el cas.

Precisament perquè tan entusiasta en soc del suïcidi, no puc matar-me.

Perquè?

Perquè si jo no la fes aquesta propaganda, qui la faria.

Jo ja faig prou en viure per a aconsellar als demés que es matin.

Jo sóc aixís.

Un altre, és d'altra manera.

De tot hi ha d'haver en aquest món.

I ara en confiança els diré una cosa.

De tot lo que he dit, no en creguin res, ni una malla.

Totes aquestes alabances del suïcidi són fetes amb el fi i efecte de guanyar el premi un revòlver que'l consoci d'aquesta entitat i armer En Pere Alberdi ha ofert a qui descrigui *L'entusiasme del suïcidi*.

Però ara que l'he guanyat, jo suïcidar-me?

Cà! Ni els mils!

Justament el revòlver el vui per a defensar-me si anant de viatge algú m'escomet, o si, algun lladregot entrés a casa.

Ah, què's pensaven!

Quedem entesos, eh?

Dispensin i disposin de mi per a dir mentides que si s'ha de guanyar alguna cosa.....

LLUIS MILLÀ

ORGULL DE FANTASMA

—Què et portaran els Reis, Llissara?

—Els Reis?... No vindran pas aquest any. Ens tenen por!

Reis

Quan tenia sis anys justos, era creient de la farsa d'uns reis paternals, esplèndits pels infants pobres com jo; dels tres reis de la llegenda que fan una anyal comparsa i curullen de fireta les sabates del balcó, dels tres reis gegants que immuten entre'ls gegants promon-

[toris que a l'esquena com un càstic porten els mansois camells, amb sarrons de fantasies, plens de trastos il·lusoris pels infants que «creuen força» i són ximpls o masells, dels tres reis que's ben mereixen del més nodrit diccionari els mots més plens de rencúnia, les paraules més virils; dels reis infames que deixen un gargot al calendari, i són lladres o rescloses de les ales infantils.

A mi varen enganyar-me; van deixar lleminadura, un fusellet, una espasa, un rós, un casco lleuger; jo, cantant, feia cabrioles, no veia la desventura que naixia en les entranyes d'aquell dolç sis de gener! Un altra any, la meva mare, recordant una malesa, va posar prop la sabata unes cordes i un bastó; pobre mare! ara, al sè home, sab bé prou si l'he apresada, si al magí i al cor la servo ben clavada la lliçó... D'ençà d'allavors, les testes coronades em repugnen; he vists reis a les espatlles de camells i rucs sens fi fent bronzir, lleugers, la verga contra aquells vasalls que pels seus drets fòra dels codis, devallats del Sinaí. [pugnen

Els he vist repartir eines de matar; posar metzines en els cors sense basardes; engrescar els sentiments; els he vist com vils Panxamples apuntar les carabines amb un «Diners o la vida» o un altre insult entre dents. Els he vist fent xerinoles, borratxos, escrofulosos, escampant llevor podrida en l'únic sòl que és de llei; he vist la collita tràgica damunt dels bancals fastuosos, els bancals de privilegi que són els bancals d'un rei. Per 'xò pels reis estrambòtics sento anys ha l'antipatia] de les coses execrables, de les plantes de femer; són els tumors que supuren, són *quistes* d'alevosia fent gemegar les entranyes, donant pena al món enter.

J. C. P.

El sopar del Temps

RA ja en les acaballes. Les llums, embolcallades en la subtil nebulosa blava dels cigars, semblaven pal·lidejar cansades de donar llur força llumínica. Totes les deixes tenien l'aire d'una ruïna, i encara, en frèvol dispersament, algunes fruites posaven el seu color victoriós damunt les blanques estovalles, contentes d'haver escapat de la desfeta d'aquell banquet opípar. Les flors, dins els búcars, ja es mustiejaven sota aquella atmòsfera pesada.

Els comensals seïen amb un cansament digestiu, agotats per un excés gastronòmic. Només tacava la virtut d'aquell banquet l'haver imitat ponderativament a Pantagrueu i a Baco, famosos en les llegendes bucòliques. Estaven nèts de tot pecat carnal, ni bacants ni concubines convertien aquella libació en una orgia, ni aquells infants pederastes dels transcendents agaps de Trimalció, posaven una nota eròtica en el sopar aquest en el qual se celebrava la marxa del Temps, tan notòria i tan immaterial, amb rígida solemnitat...

Els cambrers s'havien retirat, discrets, comprenent que la seva figura, negra i decorativa, era ja extranya al moment. Un comensal, silenciós, se va aixecar, com si anés a oferir quelcom de consabut i de ritual en l'hora suprema, en l'altar de la vida:

—Jo sento a damunt meu aquesta fluidès del Temps. El vull sostenir i no puc. El vull aconseguir i tinc les cames laces. Fa ja temps que estimo a una dona (i deixeu que les ales de la ridícula volin un moment damunt el meu infortuni de galàn, mentre m'aturo en la glòria de pensar-hi). Fa ja anys que estimo a una dona i no he pogut obtenir d'ella cap favor ni una petita tendresa, que, encar que frèvola, hauria sigut producte d'una pròpia compassió. El meu amor ara ja està agotat per totes les fantasies diabòliques, en que la excessiva sensibilitat malgastada s'ha convertit en una hipocondria, un erotisme en un neurotisme. Hem sento una malaltia de fredor, producte d'una repulsió personal, després de les greus febres d'amor pur i sincer, que la pròpia passió ha degenerat en un desig carnal excedent a tóta ponderació. Els Romeu, els Abelard, els Werther dels contes amorosos, s'han convertit en mi en un personatge de Lorrain, sento piafar a dintre meu l'ànima d'aquell marquès de Sade que camina cap a l'abisme de totes les més abominables abjeccions. El Temps i la vida que no m'han donat cap més atractiu pel

meu còs i pel meu esperit que aquella dona, tenen la culpa d'aquest torment, d'aquesta obsessió constant, d'aquesta monomania, d'aquest record viu i punyent que voldria convertir en una amnesia aguda. Preveig que un dia moriré cargolat en els espasmes de les meves visions demoniaques, pensant amb la dama de les meves desventures, de les meves dissorts masculines, així com el Petrarca, per exemple, morí de cap damunt d'un llibre pensant, qui sab, amb la seva bella Laura... Perquè l'any nou me porti un dolç conçol en les meves penes bec ara la darrera copa.

Mentres bevia el dorat xampany, dugues llàgrimes rodolaren per la seva faç lívida, que l'espumós líquit no havia pogut colorar. Després llençà la copa damunt el blanc llit, semblant un nou rei Thule quan llençà al mar la sagrada copa del seu amor. Així parlà l'Instint.

S'aixecà l'Excèptic.

—A mi els anys me passen amb una igualtat desesperadora, i això me fa creure que més enllà de les forces humanes, en les altres regions que l'home no veu, no existeix cap esperit ni cap ànima selecte que faci els fonaments d'una humanitat nova. Estem condemnats a viure en una lentitud ara regressiva, ara progressiva, o detinguts en una mena de llims. Per això penso que tot lo que els homes han inventat per a ésser feliços o per a viure tan sols contents de la seva trista condició d'eterns Prometeus, de cuques de llum arroçgant-se per un terreny àrid i erm, és una quimera o una tonteria. Què és ja l'amor, les lletres, les ciències, el progrés, tot l'aglutinant de causes en les quals el món es desenrotlla, sinó una mentida, una banalitat irònica, que ens fa crear odís, intrigues, decepcions i pessimisme, il·lusions i vanitats? Jo ja no crec en res, absolutament. Perquè, si més enllà existeix la mort, si hi ha la regió de les Ombres, eternament obscures que ni la pàl·lida Ecate hi ha llençat mai els seus raigs humits i dèbils? Tot el treball enorme de l'home un dia es trenca per la bufada del Temps, apagant la llum dels nostres ulls, i allavors, què'ns resta? Ah! ja sé: la immortalitat, les glòries pòstumes, el funerals momentanis, però hem de saber que la posteritat és un fossar més pregon i més negre que la pròpia tomba. Dieu-me excèptic, dieu-me missàntrop, dieu-me pessimista, tot lo que vulgueu. Però jo bé sé que sóc, seguint la vella filosofia atomística, un àtom isolat del gran àtom, és a dir, una mol·lècula perduda, però amb vida, pot-ser per a recordar als homes, en un dia com el d'avui, les meves eternes desconfiances, la crisi del meu cervell i de les meves activitats en el treball corporal i espiritual que tot-hom creu ha de fer per una llegenda que es canta en els evangelis bíblics.

Parlà l'Egoïsta:

—Jo sento la marxa del temps com fuig trepidant amb una sonoritat sobrenatural i apocalíptica. Ah, el Temps, com és formós i car! Quin plaer assaborir-lo en les seves més recòndites benhaurances, i poguer dir orgullós, que el Temps és per a mi solament. I no una part, no una hora, ni un moment, sinó tot ell. En Copée, una vegada, va dir que el sol s'havia post per ell tot sol, doncs, an a mi, el dia de cada dia que es presenta, és per a mi tot sol, també. Per que jo soc l'amo de tot lo que trepitjo, de tot lo que veig, de tot lo que toco. Es en allà, en la meua colònia, que és la suor materialitzada dels meus avis, que la vida ara hi existeix per a mi, amo i senyor. Com els antics reis absoluts, la vida i la hisenda m'han de donar, com deia aquell alcalde de Zalamea. Homes, dones, infants, tots me donen l'oxigen del seu alè per a que jo visqui, pà del seu còs per a que jo m'alimenti, el vi de la seva sang per a que jo begui. I em fan la tela, cuiden les llegums i em creixen les bèsties, pera mellor delícia del meu llit i de la meua taula. I encara, després, cada un em porta la seva contribució a l'arca repleta d'or, el metall de les meves il·lusions i de les meves obsessions, que m'adorna les més recòndites intimitats amb el seu brill inagotable, am la gamma ascendent de totes les més exquisides tonalitats. Si el vegessiu al matí, quin brillar més inefable, content que el fereixi el primer raig del sol. De migdia resplandeix reposat, amb tonalitat clara i efusiva, content de

veure's reunit. Al vespre, té totes les resplandors de l'or vell, quiet dintre la seva glòria que no veu mai morir. Però, a la nit, sota la llum, jo no puc veure'l, jo no puc contemplar-lo. Té una rojor sinistra, un fosforejar tètricament diabòlic, que me dona espasmes de dolor, que'm produeix vèrtig. Fins a les fosques el veig brillar com dos ulls de gat... Més, no obstant, és en aquella hora que em plau palpar-lo, amb un palpejar deliciosament sensual, amb vibràtil luxúria, com si pasés les mans pels lloms mòrbids, per les carns turgents d'una donzella núbil.

A son torn el Senzill s'aixecà:

—Jo la vida la prenc tal com an a mi m'arriba. No tinc l'il·lusió d'un bé major, d'un paradís artificial que assedegui quimèrics desitjos. Per a què fer córrer la fantasia si la realitat en mí ja és prou bella? Cal saber trobar en tot aquella poesia que fa adorables les coses. Treballo per a mantenir ma esposa i per a tenir un viure feliç. Amb ella conec l'amor amb tota sa puresa i amb tota la seva exquisitat, i per a que aquest amor no s'apagui cada vetlla poso oli a la llanterna de la vida, i Déu, si Déu existeix, beneix la sembra de la nit i cada any en fruita. Si coneguèssiu la delícia dels fills! Són les meves flors del jardí de la vida, que ells l'embaumen i perfumen per sempre més. M'han fet comprendre la filosofia del viure, convertint la casa com un llar d'aquells déus patriarcal. Ells creen el propi home, ja fet humà, que ha deixat d'ésser el salvatge prístí que flairava la femella en el clau de la selva mare, per a ésser el pare en el redós íntim i entenedidor de la família, que serà l'amor definitiu que imperarà en la gran família de l'avenir, predida pels déus i pels anarquistes. Així el Temps parla en mí, en aquesta vida que m'han donat i que tant estimo.

Seguidament s'aixecà l'Irònic.

—No sé quina virtut poseixo, però és el cert que tot lo que veig i tot lo que m'envolta no'm causa estupor ni em desconcerta. Al contrari, em causa platxeri i me'n ric. No sé si serà una contracció dels meus nervis facials, però al comentar alguna cosa la boca em dibuixa sempre un somriure fi i tallant que l'han qualificat, fent-me favor o justícia, uns, de desdeny i despreci; altres, de petulant superioritat; els més de una inferioritat i un desconeixement... Jo tampoc ho sé lo que és i lo que significa, però per allà on vaig escampo sempre la flor fina i mordaç del meu somriure, de sí, tan sutil i delisquescent, que s'esfuma dintre mateix de l'aire. No peco d'altra manera sinó de riure'm de la gravetat seriosa dels homes, ja que faltat de sentiment i de sensibilitat, completament anestèsic, amb un estoïcisme que m'admira, no han tingut amb mí cap simpatia les fondes preocupacions, puerils i irrisories, dels homes, embolcallats la majoria en una ignominiosa ignorància, d'una estúpida brutalitat. Perquè els anys no apaguin la llum d'aquest meu somriure, deixeu que begui ara.

El darrer comensal, que li podriem dir l'Eclèctic, s'aixecà:

—La veritat de la vida heu's-aquí el gran tot que som mou encara les intel·ligències humanes. Però, a on és aquesta veritat! «I què és la veritat?» preguntà Jesús a Pons Pilat en el Pretori. És l'Esfinx eterna que ni el propi Déu ha pogut desxifrar, i pot-ser la ventura i la malvestat, el dolor i l'alegria, totes les passions i totes les desesperacions, totes les idees que l'home ha creat i totes les múltiples coses en que les seves activitats es desentrotllen, són causades per la desconexença d'aquesta veritat. Si els homes d'antany l'haguessin sapiguda o prevista, ja no haurien arribat ni als terrors de l'any mil, qui sab si un desenfrenament sens límits hauria acabat amb la raça humana. No obstant, pot-ser en una part del planeta hi hauria existit un altre paradís, i l'Adam i la Eva de que ens parlen les Sagrades Escripures, haurien sigut temptats per la divina picardia de la serp, en la qual va residir la primera sapiència de l'univers, amb la seva ondulació i cautela, i que per això les serps eren tan cares a Salomó, i el món, allavors, hauria tornat a ésser poblat com avui a força de reproduir-se. Els homes no han sapigut trobar la filosofia de la vida, no han sapigut viure en un goig etern, en un plaer perdurable. És aquella vella i vulgar pedra

filosofal, que els homes es gasten els dits escatant la terra per a trobar-la, i tan com brilla davant del seus ulls! Són els orbs eterns, que no sabem veure altre bé que cultivant el plaer de l'odi entre propis i estranys, i així el món viu en un medi abominable que s'ha fet desencadenar en una espantosa lluita. En la senzilla Roma ja els esclaus, tant homes com els seus senyors, la posaren en perill en la revolta seva portada per Spartac, i fa més de vint segles que els esclaus taquen amb la seva condició humillànt la terra. Els homes bé han avençat. El Renaixement, la Reforma, la Revolució Francesa, i tants altres trontolls que sommogueren com fenòmens sísmics la terra, d'un cap a l'altre, bé han portat una llum més vivificant, més nodrida d'ensenyances a l'intel·ligència humana; però el malestar, el dolor, la tragèdia continú. Eternament ens fem mal els uns amb als altres. Ara ajuntem an aquest mal general, el mal obscur i secret de tots els homes amb els seus infinits instints tan pregons, però que neden en la superfície incolora de la seva hipocresia, i allavors el món, més que món, serà un antre infernal que espantaria al propi diable, serà més apocalíptic i diabòlic que el somniat pel Dant, perquè els crits ofegats de dolor i del mal, s'elevan al cel com un càntic de les dolences terrenals, que ja ni Júpter, l'il·lustre, que portava l'ègida en els temps pro-homèrics, ni els altres Déus que aparegueren en la terra i en el cel han pogut gorir. És el mal que impera i no el bé i les delícies terrenes són una quimera pels que no saben sobreposar-se més amunt de aquesta regència negra. El filòsop ja ho deia: «No hi ha remei pel dolor, el primer que hi va trobar-hi consol és que ja no és sentia del mal.»

(Feu un silenci. Del senzill rellotge d'aquell menjador sonaren pausades i lentes, amb greu sonoritat, les dotze hores d'aquell darrer dia de l'any. L'Eclèctic avençà cap al balcó i l'obrí: un aire fret, tallant com un coltell, passà per la sala i contragué els rostres d'aquells comensals en l'estrany sopar.)

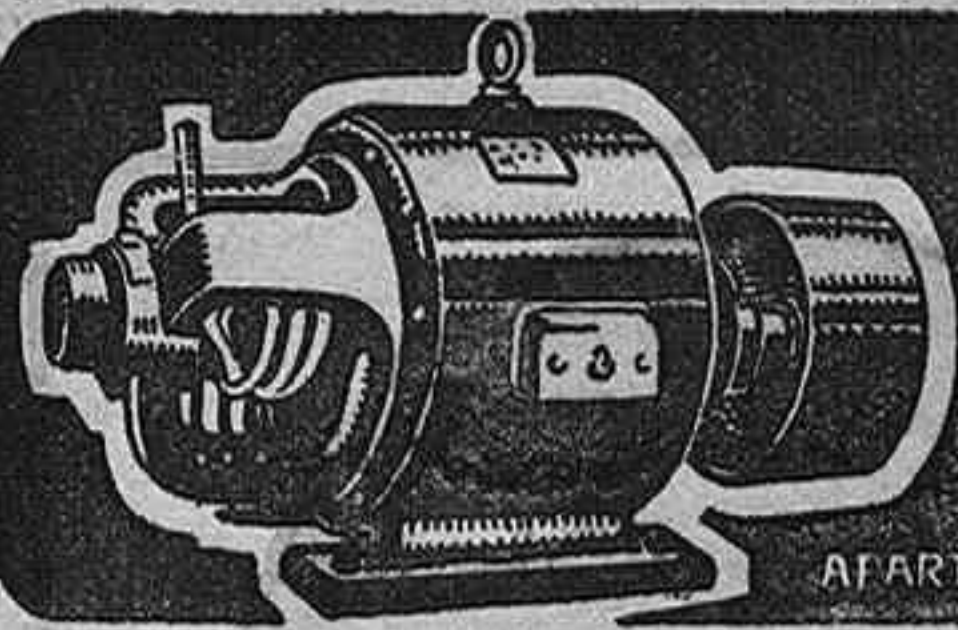
—Veieu—reprengué—ara és l'hora més solemnia, més augusta. Què passa per l'espai? Hi ha quelcom de diví, quelcom de sobrenatural? La immensa mà de Déu se veu passar escampant una llevor estranya, una llevor d'eternitat per damunt la terra en perpètua revolta? No. Les mateixes estrelles, la mateixa foscor, exactament igual que ahir, igual com serà demà. Què és, doncs, el Temps? Res. És l'il·lusió de l'home que els físics i els metafísics, que els astrònoms i els metereòlegs han adornat amb les seves sabieses ocultes. Però ell resta obscur, resta amagat, en tant que camina enllà, sempre enllà, en les pregoneses sens fites i sense límits, amb una gravetat isòcrona que els seus llargs anys no han pogut aturar ni marxar més depressa. Sols una cosa ens queda als homes per a alegrar i esbargar-nos de les nostres cabòries i de les nostres filosofies vulgars, perquè els nostres mals pensaments no ens atueixin, per a no caure en malalties afroses del còs i de l'esperit. Sols una cosa ens resta per a saturar el nostre eclecticisme i la nostra il·lusió del bell viure, i això és la Bellesa, sempre incommovible a través de les lluites del homes i de la revolució dels elements. Per tot existeix el seu raig diví, per tot hi ha quelcom de la seva bondat i de la seva gentilesa. Siguem fervorosos amb ella i tots els torments per les idees més negres i més extranyes, hi trobaràn un consol i un cordial. Ara mateix el vi que hi havia dintre aquestes copes ens ha fet oblidar alguna idea pròpia; és que jo selecte del líquit l'ha ofegada, i aquesta copa mateixa que jo alço ara, germana de les vostres, amb les que hem brindat per les nostres prosperitats particulars, no són, qui sab, reminiscències d'aquella altra copa modelada per Praxiteles sobre uns pits deliciosament formosos, que és la línia més pura i més ideal de l'antiguitat?...

—Callà el darrer comensal i els altres s'aixecàren, silenciosament s'estrenyeren les mans despedint-se fins a l'altre final d'any, per a renovar les amargors i les felicitats recollides durant els trescents seixanta i tants dies que els separaven de banquet a banquet.

EN MANELET DE REAL ORDRE

—Pobre Barcelona!... Anant-me'n políticament jo al cel, ja s'han acabat les processons llúides.

R. COLLI S.C. - BARCELONA

Representants i Depositaris de la Casa
ERCOLE MARELLI & C. - MILAN - MADRID

MOTORS - ELECTRE-BOMBES - ALTERNADORS - TRANSFORMADORS
DINAMOS - VENTILADORS - ETC. - DEMANIN-SE PRESUPOSTOS -

AFARTAT 129

MÉNDEZ NÚÑEZ Nº 17.

TEL. A 1249

El mejor disipante de los uratos
Asepsia de las vías urinarias
Cólicos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Tifus
Gota

UROMETINA

LAMBIOTTE HERMANOS
Sintetiza - Formina - Hexametileno tetramina - Formina

Agto. gen.: **S. NAVARRO**

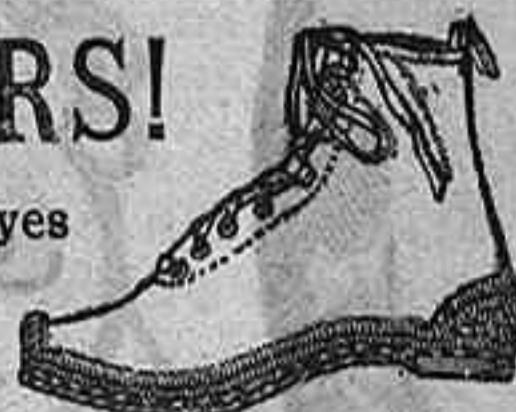
Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

PÍDASE

folleto expli-
cativo. Muestree
a los señores médicos

CAÇADORS!

Les millors espadenyas
més ben construï-
des, sòlides i cò-
modes, per a caça,
camp i tennis, són les que fabrica la casa

BORNAS Hospital, 24, ent.º
BARCELONA

Vendes al engròs i a la menuda-Expedicions a províncies

El millor remei per a curar el
ESTRENYIMENT CRÒNIC
I evitar les seves fatals conseqüències és el
LAXOL AMARGOS

Preciós regulador de les funcions gastro-intestinals
Purgant vegetal suau-Laxant perfecte-Depuratiu sense rival
27 anys de gran èxit. - Proveu-lo i vos en convenceu
De venda en les principals farmacies

Agua oxigenada neutra "FORET"

ANTISEPSIA, HIGIENE, DESINFECCIÓ :: DENTRIFIC ÚNIC VERITAT

REBUTGEU LES IMITACIONS DE L'AMPOLLA I LES QUE NO TINGUIN EL PRECINTE DE GARANTÍA

PÍDASE EN TODAS PARTES

LICOR BREA MÚNERA

CONTRA

-CATARROS
-TOSES-BRONQUITIS
-EXPECTORACIONES
-ASMA Y DEMAS AFECCIONES DEL
-APARATO RESPIRATORIO

LABORATORIO MÚNERA
CASA FUNDADA EN 1875
BARCELONA

V^{DA} DE P. BONET

REPRODUCCIONS ARTÍSTIQUES

FOTOLITOGRAFIA

FOTOGRAVAT

AUTOTIPIA

TRICROMIA

Aribau, núm. 9, interior
BARCELONA

KOK-EXPRES

CENTRE de representació
i gestió d'assumptes
administratius, judi-
cials i privats

Préstams en hipoteca i lletra
(ràpid) = Quantitats disponi-
bles únicament per a traspas-
sos de herències = Reclama-
cions hereditaries per la via
judicial i extrajudicial = Cer-
tificats del Registre d'últimes
voluntats, de defunció i nai-
xement = Expedients pels
moços de reemplaç (Quintes)

Plaça del Teatre, n.º 6, 1.º
BARCELONA

BLOKS NOTES

a DEU cèntims

BAZAR UNIÓN :: Unió, 3
BARCELONA

Tabarin "Moritz"

GRANS FESTES TABARINESQUES
RESTAURANT DE PRIMER ORDRE

Plaça Sepúlveda, 183 Telèfon 2044

Edicions populars d'En SANTIAGO RUSIÑOL

Anant pel món . . .	Ptes. 1 (2.ª edició)	Els savis de Vila-		El pintor de mira-	
El místic. (2.ª edició)	> 1 (Agotada)	trista	Ptes 1	cles	Ptas. 1
Oracions. Amb mú-		L'auca del senyor		El despatriat . . .	> 1
sica d'E. Morera. . .	> 1 (2.ª edició)	Esteve	> 1 (3.ª edició)	El triomf de la carn	> 1
Fulls de la vida . . .	> 1 (Agotada)	L'hereu Escampa .	> 1	L'illa de la calma.	> 1 (Agotada)
Els Jocs Florals de		En Tartarín als		L'Homenatge . . .	> 1
Canprosa.	> 1 (2.ª edició)	Alps	> 1	La lepra.	> 1
El bon polleia. . . .	> 1	La llei d'herencia .	> 1	L'Arma	> 1
Monòlegs	> 1 (2.ª edició)	Aucells de pas . . .	> 1	L'envelat de baix .	> 1
La bona gent	> 1 (Agotada)	Lá intelectual . . .	> 1	Glosari, per Xarau.	> 1
Tartarín de Tarascó		El redemptor. . . .	> 1	El català de "La	
D'Alfons Daudet		Cors de dona	> 1	Manxa"	> 1
(Quart miler). . . .	> 1	El Teatre per dins.	> 1	El pobre viudo . . .	> 1
El pati blau.	> 1 (Agotada)	Dol d'«alivio» . . .	> 1	A cà l'antiquari	
El poble gris	> 1 (Agotada)	El daltabaix	> 1	(Sainet)	> 1
La mare. (5. miler).	> 1 (3.ª edició)	El titella pròdig . .	> 1	L'auca del del se-	
La "merienda" fra-		La nit de l'amor. . .	> 1	nyor Esteve (Cinc	
tternal (4. miler) . .	> 1	Del Born al Plata.		actes)	> 1 (2.ª edició)
L'Alegria que passa	> 1	(Impres. de viatge).	> 1 (Agotada)	"Gente Bien" Sainet	> 1 (2.ª edició)
L'heroe	> 1	Port-Tarascó, de A.		Els naufragés . . .	>
Llibertat!	> 1	Daudet. Traducció.	> 1		
La fira de Neuilly .	> 1	La Verge del Mar.	> 1		

Augment transitori per encariment del paper i primeres materies: 0'25 pessetes per tom

TAPES

AMB PLANXES DAURADES PER A ENQUADERNAR L'ANY 1917 DE L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Tapes soles. . . . . Pessetes 2'50 Tapes i enquadernació. Pessetes 3'50

COLECCIÓN DIAMANTE

TOMOS PUBLICADOS

1 R. de Campoamor. Doloras, 1.ª serie.	82. E. Pardo Bazán. Por la España pintoresca (viajes).	62. Beaumarchais. El Barbero de Sevilla.	97. Voltaire. Cándido.
2. — Doloras, 2.ª serie.	83. A. Flores. Doce españoles de 84. } brocha gorda.	63. Angel R. Chaves. Cuentos de varias épocas.	98. Goethe. Las amarguras del joven Werther.
3. — Humoradas y cantares.	85. José Estremera. Fábulas.	64. Alfonso Karr. Buscar tres pies al gato.	99. J. Benavente. Teatro rápido.
4. — Pequeños poemas, 1.ª serie	86. E. Pardo Bazán. Novelas cortas.	65. Francisco Pí y Arsuaga. El Cid Campeador.	100. Novelas picarescas. Lazarillo de Tormes y Rinconete y Cortadillo.
5. — Pequeños poemas, 2.ª serie	87. E. Fernández Vaamonde. Cuentos amorosos.	66. Vital Aza. Pamplinas.	101. J. León Pagano. La balada de los sueños.
6. — Pequeños poemas, 3.ª serie	88. E. Pardo Bazán. Hombres y mujeres de antaño.	67. A. Peña y Gofil. Río revuelto.	102. A. Guerra. Polvo del camino.
7. — Colón, poema.	89. J. de Burgos. Cuentos, cantares y chascarrillos.	68. E. Gómez Carrillo. Tristes idilios	103. Camilo Castello Branco. Maria Moisés.
8. — Drama Universal, poema, primer tomo.	90. E. Pardo Bazán. Vida contemporánea.	69. Nicolás Estévez. Calandracas.	104. Graella Deledda. Cuentos de la Cerdeña.
9. — Drama Universal, poema, segundotomo.	41. } Jacinto Laballa. Novelas ínti-	70. V. Blasoo Ibáñez. A la sombra de la higuera.	105. Antología taurina
10. — El Licenciado Torralba.	42. } mas.	71. A. Dumas, hijo. La Dama de las Camelias.	106. Manuel Carretero. La espuma de Venus.
11. — Poesías y Fábulas, 1.ª serie	43. Fr.ª Sarasate de Mena. Cuentos vascongados.	72. J. M. Bartrina. Versos y prosa.	107. Federico Rahola. Los ingleses vistos por un latino.
12. — Poesías y Fábulas, 2.ª serie	44. F. Pí y Margall. Diálogos y artículos.	73. F. Barado. En la brecha.	108. Eça de Queiroz. La nodriza.
13. E. Pérez Escribá. Fortuna.	45. Charles de Bernard. La caza de los amantes.	74. Luis Taboada. Notas alegres.	109. A. de Chamisso. Pedro Schlé mihl ó el hombre que ha perdido su sombra.
14. A. Lasso de la Vega. Rayos de luz	46. Eugenio Sue. La Condesa de Lagarde.	75. Xavier de Montepín. La señorita Tormenta.	110. M. Sarmiento. Así.
15. F. Urrecha. Siguiendo al muerto	47. R. Altamira. Novellitas y cuentos.	76. A. Zozaya. De carne y hueso.	111. Felipe Trigo. A todo honor.
16. A. Pérez Nieva. Los humildes.	48. J. López Valdemoro (El Conde de las Navas). La niña Araceli.	77. X. de Montepín. Muerto de amor	112. Manuel Ugarte. Los estudiantes de París.
17. S. Rueda. El gusano de luz.	49. R. Soriano. Por esos mundos...	78. Conde León Tolstol. Venid a mí...	113. Fray Luis de León. La perfecta casada.
18. S. Delgado. Lluvia menuda.	50. L. Taboada. Perfiles cómicos.	79. A. Calderón. A punta de pluma.	114. Jorge Manrique. Poesías.
19. O. Frontaura. Gente de Madrid.	51. B. Pérez Galdós. La casa de Shakespeare.	80. Enrique Murger. Elena.	115. El Abate Prévost. Manón Lescaut.
20. Miguel Melgosa. Un viaje a los infiernos.	52. J. Ortega Munilla. Fífina.	81. Luis Taboada. Siga la broma.	116. J. Givanel Mas. Prosa epistolar
21. A. Sánchez Pérez. Botones de muestra.	53. F. Salazar. Algo de todo.	82. L. G. de Giner. La Samaritana.	117. J. Givanel Mas. Devocionario poético.
22. J. M. Matheu. [Rataplan]	54. Mariano de Gavia. Cuentos en guerrilla.	83. Cyrano de Bergerac. Viaje a la luna.	118. Miguel A. Ródenas. De las majadas al Otero.
23. T. Guerrero. Gritos del alma.	55. Felipe Pérez y González. Peccata minuta.	84. E. Antonio Flores. [Huérfana]	119. E. Marquina. Juglarías.
24. Tomás Luceño. Romances y otros excesos.	56. Francisco Alcántara. Córdoba.	85. Ivan Tourgueneff. Hamlet y Don Quijote.	120. Gabriel Miró. Los amigos, los amantees y la muerte.
25. L. Rufz Contreras. Palabras y plumas.	57. Joaquín Dloenta. Cosas mías.	86. A. Pestana (Gafel). Cuentos.	121. S. Rusiñol. Hojas de la vida.
26. R. Sepúlveda. Sol y Sombra.	58. López Silva. De rompe y rasga.	87. Angel Guerra. Al sol.	122. de Lamartine. Rafael.
27. J. López Silva. Migajas.	59. Antonio Zozaya. Instantáneas.	88. T. Dostolewsky. Alma infantil.	
28. F. Pí y Margall. Trabajos sueltos	60. J. Zahonero. Cuentecillos al aire	89. E. de Amlols. Aire y Luz.	
29. E. P. Bazán. Arco iris, cuentos.	61. L. Taboada. Colección de tipos.	90. L. Garofa de Giner. Valentina.	
30. E. Rodríguez Solís. La mujer, el hombre y el amor.		91. E. de Amlols. Manchas de color.	
31. M. Matosés (Corzuelo). [Aleluyas finas]		92. Voltaire. Zadig y Micromegas.	
		93. M. Ugarte. Mujeres de París.	
		94. Obras menores de Cervantes.	
		95. Obras menores de Cervantes.	
		96. J. Pérez Zúñiga. Chapucerías.	

A DOS REALES TOMO

Por encarecimiento del papel y primeras materias esta colección ha sufrido un aumento transitorio de 0'10 pesetas el tomo

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebra a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios, si no's remet, además, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

